

Гулнори Усмон

ШИНОСИ
НОШИНОС

Душанбе
«Адиб»
2012

ББК 84 Тоҷик 7-4
У-73

Мухаррир *Одина Мирак*

У-73 **Гулнори Усмон. Шиноси ношинос** (*маҷмӯаи ҳикоя ва таронаҳо*). – Душанбе, «Адиб», 2012. 104 сах.

Ҳикояҳои Гулнори Усмон пораҳои зиндагианд, пораҳое, ки самимонаву зебо ва нишонрас рӯи коғаз омадаанд ва хислату ҳайсиати қаҳрамонҳояшонро муайян мекунанд.

Таронаҳои маҷмӯа низ эҳсоси зебои дилро таҳрик мебахшанд.

ISBN 978-99947-2-193-1

© Гулнори Усмон, 2012

РОҲИ САФЕД

Ман бо ҳикояҳои адибаи чавон Гулнори Усмон то ҳадде шинос ҳастам. Як чихати хуби ҳикояҳо ин аст, ки аз онҳо «бӯи» сунъӣ намеояд. Ин ҳикояҳо аз мушоҳидаҳо ва эҳсоси қаламкаш бармеоянд ва табиист, ки мавзӯи аксари он аз хонадон иборат аст.

Набояд фаромӯш кард, ки нависанда на танҳо бо изхори дарди худ нависанда мешавад, балки ӯ бояд ба муҳити васеътар ворид шавад ва дарди фардии ҳар узви ин муҳитро дарди худ шиносад. Танҳо пайвасти дарди худ бо дарди халқ адибро ба мартабаҳо мерасонад.

Ман ба Гулнор тай кардани ҳамин гуна роҳ ва вусъати эҷодашро орзӯ мекунам.

*Муҳиддин ХОҶАЗОД,
Нависандаи халқии Тоҷикистон*

АФСОНИ МОДАР

- Очачон, афсона гӯед!
- Гуфтам-ку.
- Боз мехоҳам!
- Саидчон, о, ту хурдакак не, соли оянда ба мактаб меравӣ!
Аз дард ба худ мепечам. Хаёлам, дардамро танҳо афсонаи нави модарам даво мебахшад.
- Гуфтам-а: яхмос балои чон мешавад! Якравӣ кардӣ.
Ман менолам.
- Бибии Холнисо афсонаҳои ширин мегуфт...
- Ҳа, ҳаёти вай худаш афсона, афсонаи талх...
- Хайр, афсона гӯед!
- Майлаш... Лекин мегуфтагиам афсона не, ҳақиқат аст, воқеаест, ки касе набофтааст.
- Гӯед, оча, шояд хобам барад.
- Хайр, гӯш кун, писарам.

Шаб буд, шаби махтобӣ. Кампирро хоб намеомад. Кай хобаш бурд, дар хотир надорад. Дар хоб писаронашро дид: чавон, зебо, қоматбаланд. Ачиб, ки мегурезанд онҳо, аз модар мегурезанд. Кампир аз пасашон фарёд мекунад:

«Анварчон! Акбарчон! Бачаяком, кучо будед, пазмонатон шудам! Истед, охир, кучо меравед?»

Ҳарду «ана, буваҷон, мо ин ҷо, биёед, бо мо биёед!» – гӯён ӯро тарафи худ мехонанд...

Чун кампир бедор шуд, хурӯси ҳамсоя мужда меод, ки субҳ дамидааст. Кампири Холнисо хаёли хестан кард. Нашуд. «Худоё! – аз дил гузаронд, – чӣ гап шуд имрӯз, ки миёнаро рост карда наметавонам?»

Оқибат бо азоб аз ҷой хест, вале маҷоли роҳ гаштан надошт. Гашта ба ҷояш нишаст. «Эҳа, чӣ гап шуд? О, ин хел набудам-ку!»

Рӯи кӯрпача нишаст ва хоби дидашро андеша кард.

Инак, ӯ боз танҳост, кош бедор намешуд, охир, дар хоб танҳо набуд...

«Ҳа-а, – аз дил гузаронд кампир, – бачаяком, аз афти кор,

имкони омадан надоранд. Чӣ қадар интизорашон шудам, роҳашонро поидам... акнун онҳо маро сӯи худ мехонанд...»

– Оча, хо оча! Хестед? – овози келини ҳамсоя кампирро аз банди хаёлҳояш раҳонд.

– Ҳа, бачем, биё, ман кайҳо боз бедор. Мадорам нарасид, ки хезаму дасту рӯ шӯям. Намозам ҳам нахонда монд... – Кампир беихтиёр даст сӯи меҳе, ки ҷойнамозаш овезон буд, дароз кард. – Не, мадори хестан надорам, бисёр беҳол шудаам.

– Ҳеч гап не, оча, ман ҳозир оби гарм меорам.

Кампир дер боз меҳрубонии келини ҳамсояро медонад, лекин имрӯз аз нармии ҳарфи ӯ ҷонаш бештар роҳат кард.

– Ташвиш накаш, духтарам, бе ин ҳам кори худат бисёр...

Ӯ дастурӯ шуст, вале ноништа кардан нахост.

– Як пиёла ҷой диҳ, мешавад, – гуфт.

Келини ҳамсоя, ҷойникро аз рӯи сандалӣ гирифта, берун баромад. Чанд лаҳза пас ҷой дам карда омаду ба пиёла рехта, ба кампир дод. Кампир чанд култ нӯшиду пиёларо бо дастони ларзон болои сандалӣ гузошт ва беҳолона рӯи ҷоғаҳаш дароз кашид.

– Чӣ меҳӯред, ки пухта биёрам, оча? – пурсид ҷавонзан.

– Ҳеч чиз, ҷони оча... Гоҳ-гоҳ омада, хабарам гирӣ, мешавад. Имрӯз, аз афташ, ба раҳпой ҳам баромада наметавонам...

– Аввал қувват гиред, оча... Борҳо гуфтам, илтиҷо кардам, ки ин қадар роҳ напоед. Дар ин синну сол рӯзи дароз рӯи хараки қоқ ништастан осон нест, охир.

Кампир рӯболу меҳобиду гӯё гапҳои келини ҳамсояро намешунид.

– Ҳо-о, вай сандуқро як боракак кушо, бачем...

Ҷавонзан сандуқро пеш кашида, кушод. Он, ғайр аз лату пути парешон, ду бӯғча дошт.

– Кушодӣ? Бӯғчаҳоро ёфтӣ?

– Ёфтам, оча.

– Якгаша пеши ман биёр.

Кампир бӯғчаро даст-даст карда, гиреҳашро кушод ва бари рӯмодро боз карда, ба чеҳраи ҳайратзадаи келини ҳамсоя нигарист:

– Баногоҳ чашм пӯшам, бачем, ташвиш накашед. Ҳамааш ҳаст, ғамаро худам хӯрдагӣ ман.

– Ин хел нагӯед, оча, Худо хоҳад, садсола мешавед шумо...

– Ҳе-е, бачем... аз ин ҳам дарозтар мешавад умр? Умрам ба роҳпоии бачаяком гузашту дарег, ки номурод меравам... Одамӣ-дия, гуфта намешавад... Эҳ, агар аз фарзандонам ягон дарак меёфтам... Як бор ба дидорашон мерасидам, аз дунё берормон мерафтам... Оҳ... Мардак бемаҳал мурду ду бачая бо азобҳо калон кардам. Чанд хостгор омад, аз маҳалла, аз деҳаи ҳамсоя, вале ба хотири Анварчону Акбарчонам рад кардам, дастнигари марди бегона нашаванд гуфтам... Наход Худованд оқибат ноумедам кунад?

– Не, очачон, худо хоҳад, писарҳоятон меоянд... – ноҳинчор гуфт келини ҳамсоя, ки аслан дар ин вазъият чӣ гуфтанаширо намедонист. – Эҳ, агар ягон дарак мешуд, домодатон худашон рафта ҳардуро меоварданд ё шуморо наздашон мебурданд...

– Ҳа, бачем, биё, акнун ба хонаат рав, мабодо шавҳарат суроғ кунад.

– Не, оча, дадои Дилшод худашон фиристоданд. Мегӯянд, ки ҳар саҳар аввал шуморо бинам. Шукр, бачаҳо дастёр шудаанд, майда-чайда корҳо аз дасташон меояд...

– Худо хайри некиҳоятонро диҳад, бачем... Мабодо агар чашм пӯшаму бачаяком расида наоянд, ин ҳавлӣ – ҳаққи ҳалолу туо шавҳарат. Ба дигарҳо ҳам гуфтагӣ ман ин гапа...

– Зинда бошад, оча, ба худатон насиб кунад илоҳӣ...

Чавонзан ба ёд овард, ки кампир, то аз по афтодан, рӯзи дароз дар назди дарвозаи дутабақаи хамхӯрдааш менишаст. Танҳо бегоҳ, чун офтоб ғуруб мекард, бо дили кашолу ноҳоҳам ба хона медаромад. Хонааш ҳам кайҳост, ки мисли худаш фаргут шудааст. Ҳамсояҳо дарвозаи ҳавлиро нав, ҳеҷ набошад, рост кунем гӯянд, кампир, ду по ба як мӯза зада, якравӣ мекард:

– Садқаатон шавам, монед, дарро бачаяком шинондаанд. Бояд тӯй мешуд, охир... Худо хоҳад, омада монанд, худашон нав мекунанд.

Кампири Холнисо ҳанӯз ҳам бовар надошт, ки Анварчону Акбарчонаш шаҳид шудаанд. Дар тасавури модар паҳлавонписаронаш намемиранд, зиндаву саломатанд, лекин бо ягон сабаб ба назди ӯву ҳавлиии падар омада наметавонанд.

Нигарон буд кампир ва ҳеч қарор надошт. Чӣ кунад бечора, ки аз ду писар як нома ёдгор мондасту халос. Ҳарду навиштаанд, ки баъд аз тайёрии семоҳа ба ҷанг мебароянд. Дигар як порча қоғаз ҳам нагирифт модар. Номаи ягонашон – дар сандуқ. Ду нони насибае, ки рӯзи ба фронт рафтан ҳарду газида буданд, қоқ шудаву дар шифти хона овезон аст. Модар ин ду нону як номаро аз солҳои ҷанг ин тараф чун гавҳараки ҷашм эҳтиёт мекунад. Гоҳ-гоҳе нонҳоро аз мех гирифта, изи дандони ҷигарбандонашро мебинад, бо дастони ларзон мепалмосаду ба ҷашмон мемолад, гӯё аз нон бӯи писаронаш меояд...

Батадрич худро бемадор ҳис кард кампир ва оҳиста-оҳиста хӯрду хӯрокро гум карду бистарӣ шуд ва дигар ба по нахест. Аҳволаш рӯз то рӯз вазнинтар мешуд.

Рӯзи ҳафтум ё ҳаштум буд, ки ҷашм кушода, ба атрофиён нигарист. Ҷашмони бенураш дар хона касеро меҷустанд. Келини ҳамсоя овози ӯро аранге шунид:

– Бачаяком наомаданд?

Касе ёрои ҷавоб додан надошт. Дар ҷашмони ҳамсояҳо ашк халқа заду қатра-қатра ба рӯяшон шорид.

– Оҳ, Анварҷонакам, оҳ, Акбарҷонакам, дидор ба қиёмат монд-дия, – пастакак баромад овози кампир ва ду қатра ашки ҳасрат аз кунҷи ҷашмони ҷӯкидааш шоридаву баногӯшашро шушта, бари гиребонашро нам кард.

Ҳамсояҳо дар азои кампир, гӯё модари худашон бошад, бисёр ашк рехтанд. Ҷавонзан, сандуқи очаи Ҳолнисоро кушода, кафан ва ду бӯғчаи ҷихози арӯсиро берун овард. Дар бӯғчаҳо яктой токии мардонро дида, раҳпоиҳои кампир ба ёдаш омаду навҳа кашид...

...Хунук меҳӯраму хеста нигоҳ мекунам: кӯрпа – дар поёни пой. «Ба болоям кашам? Ё боз зуд гарм мешаваму дур мепартоямаш?»

Ҷунбучули маро дида, модарам сари болинам меояд. Кафашро ба пешониам мемонад. Кафи нармаш бисёр гарм аст.

– Очаҷон...

– Ҷони оча!

– Келини ҳамсоя кӣ буд дар нақлатон?

– Ҷони ман, ҳоло ҳам дар бораи нақли ман фикр карда

истодай? Кӣ мешуд – ман-дия, вагарна бўғчаҳои кампири ноумедро аз кучо меидам?

Ба чехраи нурони модарам менигарам ва кӯрпаро ба рӯям мекашам.

ДАРДИ ДИЛ

Як рӯз барои ханда будаасту сад рӯз барои гиря, як рӯз барои роҳату сад рӯз барои захмат. Инро Нозанин аллакай медонад. Ба ин ногаҳон бедарак гаштани дилдодааш сабаб шуд. Ў чанд сухани пурмеҳр гуфту рафт ва дигар наомад...

Нозанин хилъати оҳарӣ ба бар карду беихтиёр назар ба берун дӯхт.

Тирамоҳ бору буна ғундошта, чойи худро ба зимистон додааст. Зарра-зарра барф меборид, ҳар зарра мисли барги дарахтон сабук париди меафтид ва гӯё болои оташ партофта бошандаш, ҳамоно об мешуд.

Вай барвақт ба беморхона омаду дари утоқи корашро кушод. Хилъати сафед ба бар карда, паси мизи кориаш нишаст ва варақҳои беморонро аз назар гузаронд. Варақи навбатиро пеш кашида, ному насаби беморро хонд ва лаҳзае гӯё шах шуд. «Наход ҳамон Равшан бошад? Номаш... насабаш ҳам... Боз бемор шудааст?»

Соати девор занг зад. Ў, ки хаёлмандона чашм аз коғазҳо намеканд, аз садои ногаҳонӣ як қад парид.

Варақҳоро бардошта, ба долон баромад. Наход худи ӯ бошад? Хаёлаш боз ба номи шинос андармон шуд. Охир, ўро фаромӯш накардааст Нозанин.

Вай бо нигоҳи ҳаросон палатаи даркорино ёфт. Аммо дарро ханӯз накушода, ҳарос аз дилаш бадар шуд. Боз ҳамон тамкин, ки лаҳзае пеш гум кард, ба вучудааш баргашт. «Ҳа, Нозанин, худро аз даст надех, – ин садо тапиши дилашро пахш карда, ба гӯшааш аён расид, – бояд ором бошӣ. Охир, ту – духтур, мабод, ки бемор аз изтиробат хабар биёбад...».

Нозанин дари палатаро оҳиста кушод. Чанд қадам монда, коғазҳоро болои миз гузошт ва нигоҳаш ноаён сайр кард. Ҳар се бемор, болои кат дароз кашида, нигарони духтур буданд.

– Чашм нарасад, бароҳат хоб кардагӣ барин. Аз чехраатон маълум, ки хобҳои нағз ҳам дидаед.

– Бале, дард сабук шавад, хоб нағз мебурдааст, – гӯё ҳикмати бемисле мегуфта бошад, сухан кард марди миёнсоле, ки дар кати таги тиреза мехобид. – Илоҳо дардро набинед, духтур.

Нозанин ба кати дигар наздик шуд.

– Имшаб шумо омадед? Аз чӣ шикоят доред? Кучоятон дард мекунад?

Бемор, ки рӯ ба тарафи ҳампалатаҳо хобида буд, саволи духтурро шунида, нимхез шуд:

– Шумо?

Нозанин, чашм аз коғаз наканда, саволхояшро такрор кард. Бемор ҷавоб надод. Нигоҳаш дар рӯи Нозанин мелағжид.

– Маро мешунавед?

Чавонмард, гӯё дилаш аз бори вазнине раҳо шуда бошад, табассум кард.

– Чӣ ҷои шубҳа кардан...

– Ҳа? – Нозанин якбора, гӯё барқ зада бошад, дар худ ларзид.

«Ҳа, он рӯз барф намеборид, балки офтоб нур мепошид. Бинед-а, чархи фалак чӣ сон мегардад! Баҳору тобистон, тирамоҳу зимистон, ҳуди эҳсоси дил барин – баъзан гарм, гоҳе сард, баъзан беҳол ва дами дигар пурхурӯш...».

– Шуморо духтури навбатдор дид?

– Ҳа, аммо дору таъйин накард. Гуфт, ки духтуратон биёяд, худаш менависад.

– Баъди ягон соат ба наздам дароед.

«Ачиб, даҳ сол гузашту ягон зарра ҳуснашро гум накардааст. Тақдирро бинед-а, боз рӯбарӯ шудем ва боз вақти беморӣ...»

Равшан он рӯзи офтобиро ба хотир овард. Чӣ духтари зебо буд Нозанин – қадди боло, абрӯвони пайваст, чашмони олу, нигоҳи хумор, бинии теғадор, лабони маҳини гулобӣ...

Нозанин дар курсии хонаи духтурон нишаста, чашмонашро нимпӯш кард.

«Боз ҳамон нигоҳи дилчӯ, боз ҳамон лабханди зебо, боз ҳамон тамкин... Қариб, ки тағйир наёфтааст».

Вай он рӯзро ҳеҷ фаромӯш карда наметавонад, агарчӣ аз водии зиндагиаш оби зиёде ҷорӣ шуд, воқеаҳои бисёр аз сараш гузаштанду он лаҳзаҳои гуворои умрашро дар як дам ба боди фаромӯшӣ дода метавонистанд.

Рӯзи бешумор шаб шуду шаби бешумор рӯз. Моҳҳо сол шуданду солҳо дар авроқи дил нақш гузоштанд.

Тобистон духтарҳо ба беморхонаи шаҳрӣ омаданд. Паҳлӯи табибон истода, беморонро диданд. Эҳсос карданд, ки духтурӣ лӯхтакбозӣ нест, масъулияти гароне дорад. Осон набудааст ин пеша, дили бақувват даркор, ки азоби беморро бинӣ, нолишашро шунавию ба ҳарос наафтӣ, бо вучуди зан будан чун мард даст ба гиребони марг бизанӣ...

Палатаи чаҳорум дар охири долон воқеъ буд. Васею озода. Пардаҳои сап-сафеди тирезааш нурҳои офтобро гӯё фурӯ мебарданд. Дар кунҷи палата – яхдон. Рӯи миз дастархон кушода. Лаълӣ пури мева. Аммо духтарон гӯё ҳамаи инро намедиданд. Дикқати онҳоро ҷавоне ба худ кашид, ки лаби кат нишаста, маҷаллаи рангаеро варақ мезад.

Нозанин дид, ки дугонаҳояш бо ҳавас ба ҷавон нигоҳ мекунанд. «Бин, чӣ хел зебо», – ҳамин маъно дошт ишораи духтарон.

Баъди чанде духтурҳо муоинаро тамом карданду духтарҳо ҳам аз пасашон саросема берун баромаданд.

– Дидӣ, чӣ хел ситорагарм. Нигоҳҳояш дил мебаранд, – ба Нозанин шунавонда гуфт Зулфия.

Шаҳрбону, ғарқи нози духтарона, хандакунон дил кушод.

– Умедвор нашав, Зуля, ба ту намерасад, – ва бо ангушт дилашро нишон дод.

Нозанин хушҳолона хандид. Шӯҳихои ин духтараки бебок ўро ба шавқ меоварданд.

Оё шавқаш беасар монд? Нозанин ба ин савол имрӯз, баъди солҳо ҷавоб ҷуст ва ба ин ҳамон сатри шеъре сабаб шуд, ки Равшан ба забон овард.

Субҳи дигар дугонаҳо аз ҳаррӯза барвақттар ба беморхона омаданд. Ҳанӯз аз духтурон дарак набуд ва духтарҳо ба курсиҳои назди навбатдор нишастанд. Нохост дари палатаи

чаҳорум тараққосзанон кушода шуд ва духтарҳо ҳамон ҷавони зеборо диданд, ки аз кафи дасташ хун мешорид, гӯё анори се-роберо мефишурд.

– Духтарҳо, дока доред? Бинед-а, безҳтиётӣ шуд, корд би-сёр тез будааст.

Шаҳрбону аз тарс рӯяшро ба тарафи девор гардонд. Зулфия «ҳамшираро чеғ мезанам» гуфта, сӯи утоқи муолича давид. Фақат як Нозанин тамкинро гум накард: зуд сумкачаашро ку-шоду дастрӯймоли оҳариашро баровард.

– Ҳозир... ҳозир... – вай дигар чизе нагуфта, аз дасти ҷавон дошту кафи хуншораашро бо рӯймолча баст.

– Чӣ хел шумо мехрубон, – пичиррос зад Равшан ва табас-сум кард.

Нозанин аз эҳсоси мухталиф сурх шуд.

Ҷавон хушнудона сӯи палатааш рафт. «Ҷонаш дард меку-наду боз механдад-а» – табассум кард Нозанин.

Духтарҳо танҳо монданд. Нозанин, аз ҷой хесту ба лавҳаҳои девор назар партофта, беихтиёр даст ба киса бурд. Дар кисааш коғазаки ғичимшудаеро ҳис кард. Ачиб, холи буд-ку кисааш!

Вай, қати коғазро кушода, байтеро, ки бо хати хонои зебо навишта шуда буд, хонд:

*Чи ҷои шубҳа қардан, дар ҳақиқат ҳам ту зебой,
Миёни хубрӯёни замона дурри яктоӣ.*

Вай дар дил хандид. Вале табассуми лабонаш онро фош намуд.

– Ин кори кадоматон? – Нозанин ба Зулфия нигарист.

– Кадом кор?

– Хатчабозӣ-дия.

ӯ коғазро дароз кард.

– Оҳо, ачиб-ку. Шоири зӯр будааст, – Шаҳрбону бо завк хандид, – аз кучо ёфтӣ инро?

Нозанин ҳайрон монд. Духтарҳо нанавишта бошанд, пас кӣ навиштааст? Ё... ӯ ба қафо нигарист. Равшан, дар дами дари палата истода, аз духтарҳо чашм намеканд. Чашмони калони сиёҳаш нигоҳи кадомеро мечуст.

Садои Зулфия ба гӯш расид:

– Духтарҳо! Медонед-чӣ?

Нозанин, чашм аз саҳифаҳои рӯзномааш канда, башаст ба тарафи Зулфия рӯ гардонд.

– Ҳа, ягон хабари хуш расид? Ба хонаатон хостгор омадааст?

– Не-е, аз пагоҳ имтиҳон сар мешудааст. Тачрибаомӯзӣ тамом.

Нозанин, ин хабарро шунида, аз ҷӣ бошад, ки хаёл карда монд. Хушаш ба имтиҳон шуд? Не, вай аз имтиҳон наметарсад, донишаш нағз, инро натанҳо устодон, духтурони беморхона ҳам аллақай медонанд. Имтиҳони оила, фарзанд, тӯйу тамошо ниҳон аст. Магар он байт, ки бо коғзаке дар кисааш пайдо шуд, дарак аз оғози ин имтиҳон нест? Не, вай ба ин савол ҷавоб дода наметавонад. Дилаш дари хона нест, ки калидашро тоб диҳию шараққосзанон кушода шавад. Дил монанди ғунҷаи гул аст ва барои кушодани он боди хуши субҳгоҳӣ бояд ҷӣ қадар навозишҳо бикунанд. . .

– Хайр, коғазхоро ғундорем? Бо духтурҳо хайрухуш кардан даркор. Боз нагуянд, ки ба қадри заҳматхояшон нарасидем, – аз ҷой бархоста, гуфт Нозанин.

Духтарҳо, хилъатхояшонро бадар карда, гӯё чун гул шукуфтанд. Равшан духтаронро бо лабханди зебо, бо нигоҳи пурмаъно гусел кард.

Нозанин ҳафтае пас субҳи барвақт ба омӯзишгоҳ меомад, ки дар дами дар Равшанро дид. Хост ноаён гузашта равад, аммо садои баландаш ўро боздошт.

– Нозанин, як лаҳза истед, гап дорам.

Вай истод.

– Шояд пай бурдаед... ба ман хеле маъқул шумо. Ба модарам ҳам хуш меоед, фақат...

– Ҷӣ фақат?

– Ман ба аспирантура дарояму шумо донишгоҳро хатм кунед. Он вақт... ваъда диҳед, ки маро мунтазир мешавед.

Ў ба духтар лифофаеро дароз кард.

– Ҳанӯз хондан дар пеш, – бо қатъият гуфт Нозанин, – шумо хавотир нашавед.

Ў, дигар чизе нагуфта, тозон бо зинаҳо боло баромад ва дар

кунче истода, коғазро боз кард. Аз сатрҳо, ки бо ҳамон хати ошно навишта шуда буданд, чашм канда наметавонист. Чӣ суҳанҳои зебо, дилнишин, дар ҳар калима як ҷаҳон муҳаббати гуворо нухуфта...

Агарчи ғурур боло мегирифт, аз фараҳ дилаш лабрез шуд. Гумон кард, ки ҳамин ҳозир дар боғистони вучудааш насими фораме вазиду дилаш мисоли гул шукуфт...

Бегоҳӣ Нозанин, қариб ба ҳавлиашон расида, мушоҳида кард, ки дарвоза кушода буду дар дами дар «Волга»-и сафед меистод. Рӯи кат ду зани миёнсоли хушлибоси ношинос ништа буданд.

Нозанин салом доду ба хона даромад. Модар, аз сабад нон гирифта, рӯи дастархони сергул мегузошт.

– Хостгорҳо омадаанд. Ҷобир фиристодааст, шинохтӣ? Аз гузари боло. Ҳо, падараш як калони савдо аст-ку. Мегӯянд, ки туро дар тӯи тағоят дида маъкул кардааст.

Нозанин, беихтиёр тоб хӯрда, ба дами дар баромад ва, ба хостгорҳо шунавонда, баҳонаро қатор кард:

– Монед, очачон, ман ҳоло шавҳар карданӣ не. Медонед-ку, боз ду сол хонданам даркор. Кор кардан ҳам зарур, набошад, диплом намедиханд.

Рӯзҳо мегузаштанд. Нозанин нигарони Равшан буд, аммо ҳар дафъа ҳамон «Волга» меомаду зани аввала бо занҳои дигар. Тӯҳфаҳои қиматбаҳо меоварданд. «Инаш барои шумо, ана инаш – барои келини калонатон, – мегуфт модари Ҷобир, – зани додартон ҳам аз қатор намонад. Ана, инаш тӯҳфайи Ҷобир барои Нозанин, келинаки азизам».

Ва, гаштаю баргашта, гуфтаи писарашро такрор мекард: «Ҷобир «гирам, Нозанинро мегирам, агар не, умрам бигузор, бе зан гузарад, мегӯяд».

Таътили зимистона буд. Чоштгоҳ дарвоза тақ-тақ шуд. Нозанин модарашро ҷеғ зад.

– Бароед, аз афташ, боз ҳамон хостгорҳои шилкин омаданд.

Модар рафта дарро кушод. Он ҷо дами дар Шаҳрбоную Зулфия меистоданд.

– Ассалому алейкум, холаҷон. Нозанин дар хона? Пазмон шуда, хабаргирӣ омадем.

Нозанин овози дугонаҳояшро шунида, бо умеде, ки ягон хушхабар овардаанд, дав-давои ба пешвозашон баромад.

– Равшан хостгор фиристод? – пурсид Зулфия, лаб ба гӯши дугонааш ҷафс карда, – ё ҳанӯз ҳам мисли моҳӣ хомӯш аст?

Нозанин оҳ кашид.

– Наомад, дугонаҷон. Агар меидам, гапи дилама якок ме-гуфтам. Ё дудила шуда бошад? Пас чаро таъкид кард, ки мунтазир бошам?

Духтарҳо аз паси Нозанин ба хона дароманданд. Онҳо шӯхикунон меҳандиданд. Овози ҷарангосии Зулфия бештар шунида мешуд.

Садои мошин гулӯи Нозанинро гӯё бӯғӣ кард.

– Боз омаданд, – зери лаб гуфт ӯ ба Зулфия, – ба гуфти мода-рам, остонаамонро охурча кардаанд, аммо аз Равшан дарак не.

Аз дами дар садои мардона шунида шуд.

– Дадош, бароед-чӣ, мардҳо омадагӣ.

Падари Нозанин, чома сари китф партофта, берун баромад.

– Нагӯед, ки мо боз омадем. Омадан мегирем. Мо ноумед не. Розӣ шавед, ки тӯй кунем, – марди миёнсол бо падари Нозанин даст дода, вохӯрӣ кард, – шумо – падар, бояд фаҳмед, ки ҷиянам ба умеди ман. То розӣ нашавед, ман аз даргоҳатон намеравам.

Мӯйсафед, ки ҳамроҳи марди миёнсол омада буд, ба лаби кат амонат нишаста, даст ба дуо кушод.

– Илоҳо дили соҳиби духтарро чун пахта нарм кунӣ ва мо сарбаланд ба ҷиянам хабари хуш барем.

Аммо падар сухани хуш надод.

Тағои Ҷобир аз ҷой хест. Чанд қадам гузошта, ба сутуни ток расид. Онро оғӯш кард. Падари Нозанин ҳайрон шуд. Ин чӣ коре, ки ӯ мекунад?

– Наход пешониам шӯр бошад? – вай сарашро ба сутуни ток зад, – э-воҳ, ман ба ҷиянам чӣ мегӯям-а? Охир, ман ба ӯ ваъдаи мардона додам, ки...

Аз тирезаи нимво сари се духтар намоён шуд.

– Бин, Нозанин, марди қапа-калон мегиряд.

Духтарҳо аз тарс чӣ кор карданашонро наредонистанд. Падари Нозанин карахт, гӯё ҳайкали сангин бошад, аз ҷой намечунбид.

Мард, ҳеч не, ки ором шавад. Фиғонаш гӯё ба осмон мера-
сиду акси садо баргашта ба замин меомад. Мард дар ҳақиқат
гирия мекард, чунон гирия мекард, ки санг мешунид, об мешуд!

Нозанин худро гум кард. Барояду гӯяд, ки розист? Не, ӯ ин
гапро гуфта наметавонад. Охир, ваъда додааст, ки мунтазир
мешавад. Набарояд, чӣ? Дилаш дар ким-кучо, бо Равшан, ху-
даш – ин ҷо миёни обу оташ.

Ҷуро ба ҳоли зори марди гирён раҳм омад. Гурур, шояд як-
равиӣ духтарона дар дилаш ба шафқати ноаёне табдил ёфт.

Вай хесту берун баромад.

– Гуфтаи шумо шавад, – ин суханҳоро Нозанин чӣ хел ба
забон овард, худаш надониста монд.

Лаҳзае ҳавлиро хомӯшӣ фаро гирифт. Шаҳрбону Нозанин-
ро ба оғӯш кашид. Зулфия аз ҳайрат чӣ кор карданаширо наме-
донист.

– Ин чӣ кори кардаат? Равшан омада монад, чӣ мегӯӣ?

Нозанин ҷавоб наод.

Меҳмонон шодона дари мошинро кушоданд ва занҳо
катори тӯхфаҳоро ба хона дароварданд...

– Ним сол интизор будам, ним сол...

– Бубахш маро, чонам, барои дер карданам бубахш...

Равшан пеши ҷавонзан сар ҳам кард.

Нозанин гирифт. Равшан хост, ки аз ҷо хезаду ин мавҷуди
нозуку нозанин, ин муъчиби озори умрбодашро ба оғӯш биги-
рад, вале ҳамоно аз дил гузаронд, ки ба ин рафтори берӯёна
ҳақ дорад оё? Бинобар ин, қарахту гаранг дар ҷояш меистоду
чӣ кор карданаширо намедонист.

Лаҳзае пас Нозанин аз ҷой хеста, назди тиреза омад, замини
барфпӯшро диду вучудаш аз сардӣ ларзид, баргашту худро
вазнин ба рӯи курсӣ партофт.

«Бувачон», – шунид ӯ садои духтаракаш Ёкутойро, ки гӯё
дастакони додарчаашро дошта, сӯи ӯ меомад.

Нозанин гӯшҳояшро бо кафҳояш пӯшид, аммо дастонаш
гӯё мадор надоштанд, ки беихтиёр ба рӯи зонухояш афто-
данд...

Равшан моту мабхут аз дар баромад.

Субҳи дигар Нозанин ба палатаи ҷаҳорум на чун Нозанини
замоне шайдо, балки чун як духтури оддӣ ворид шуд.

ҚАҒАС

Самандар дӯконҳоро кунҷковона тамошо мекард. Растваи дӯконҳо ба ҳам печида буду тартибе надошт. Мол – беҳисоб: нон ҳам ҳасту курта ҳам, досу болға ҳам ҳасту табару теша ҳам... марҳамат, ҳамааш ҳаст.

– Самандар, биё, ба ошёнаи дуҷум бароем, – садои модар риштаи ҳаёлотии писарашро канд.

Ҳарду бо зинаҳо боло баромаданд. Фурӯшандаҳо аз ду ҷониб тўтивор такрор мекарданд:

– Саъва мехаред ё кабӯтар?

– Мурғ харед, арзон мекунам, кафолаташ катӣ...

– Саъвача се сомонӣ, гиред, пушаймон намешавед...

Самандар, бо ҳавас ба парандаҳои рангоранг нигоҳкунон, чашмаш ба қафасе афтод, ки дар як кунҷи растваи парандаҳо меистод. Ҷонваракони он аз тангии ҷой илоҷи ҷунбидан надоштанд.

«Чӣ бераҳмӣ? – гузашт аз дилаш, – дар як қафас сӣ-чил саъвачая ҷой кардааст-а!»

– Ҳой аҳо, ҷаро дар як қафаси танг ин қадар саъваро ҷой кардаед?

Фурӯшанда ҷунон песонда ба Самандар нигоҳ кард, ки гӯё ҳамин замон ба баногӯшаш шапботие ҳам мезада бошад.

– Биё, рафтем, чӣ шах шудӣ? – овози модар ӯро ба худ овард ва Самандар, ба атроф нигариста, қафасҳои аз он тангтару пурпарандатарро дида, бештар зиқ шуду ба ҳоли ҷонваракон дилаш зиёдтар сўхт. Ба Самандар ҷунин намуд, ки агар Ҳудованд ба онҳо забон ато мекард, ҳар роҳгузареро дида, ба оҳу нола мебаромаданд: «Моро озод кунед, қафасҳоямонро шиканед!»

– Чӣ гап, писарам, – авзои бечои Самандарро дида, пурсид модар хавотиромез.

– Оча, бубинед, саъваяконро чӣ хел азоб медиҳанд.

– Мон, кордор нашав. Аз дасти ту чӣ меояд? Худо худаш инсоф диҳад...

Ҳарду хомӯш бозори паррандахоро тарк карданд, аммо ҷонваракон аз пеши назари Самандар дур намешуданд. Онҳо

бо тахлука метапиданд, гӯё гулӯяшонро фишурда бошанд, базӯр садо медоданд.

– Садои кабӯтар барин... кабӯтари паршикастае, ки дар хонаи мо паноҳ ёфта буд...

Он айём, агарчи сербориш омад, як сахар офтоб аз миёни абрҳои тора-тора нурҳои хешро бедареғ ба атроф мепошид. Боди форам пардаи ҳариру сафеди ҳучраи хоби Самандарро алвонҷ медод.

– Самандар, хез, ки ба мактаб дер мемонӣ, – гуфт модар, ки субҳона тайёр мекард.

Одат шуда буд ба ӯ, ки аз ҷойҳоб мехесту ба пешайвон мебаромад ва, чанд лаҳза ҳавои тоза хӯрда, баъд дасту рӯи мешуст.

Ба пешайвон баромаду чашмаш ба кабӯтаре афтод, ки дар кунҷе якпахлӯ мехобид. Аз рангаш маълум, ки кабӯтари хонагӣ не. Аз дил гузаронд, ки агар беэҳтиётӣ кунад, парида меравад. Бо ҳамин андеша як хез зада онро ба даст гирифт. Кабӯтар нолаи ҳазине бароварду дасти Самандар ҳамонро гармиро ҳис кард – пойи ҷонварак хуншор буд.

– Оча, ман кабӯтар доштам.

– Рост мегӯӣ?

– Ҳа, бинед, ҷӣ хел зебо...

Модар аз дасти писараш гирифт.

– Бечора кабӯтар, аз афташ лочин задааст. Дорую дармон кардан даркор.

Модар кабӯтарро ба писараш доду ба хонаи дигар гузашт. Лаҳзае пас доқа оварда, пойи хуншори кабӯтарро бастанд. Ҷонвараки нодон дар талваса буд. Мехост аз дасти писарак раҳо биебад. Нигоҳаш имдод мечуст.

– Оча, дар хона нигоҳубин кунам, майлаш?

– Қори хуб мекунӣ, писарам, савоб мешавад.

Акнун Самандар дар хона бекор наменишаст. Ба кабӯтар обу дон медод, соатҳо бо он бозӣ мекард. Рӯзҳои аввал кабӯтар намеҳост дар хона бо пойи баста бошад, лекин, рафта-рафта, мисли мурғи хонагӣ одат кард.

Моҳе пас шифо ёфт он. Дигар намелангид, вале Самандар аз ресмон раҳояш кардани набуд. Кабӯтар рӯ-рӯи қолини хона

медавид, гоҳ-гоҳ қанот меёзонд, худро ба ҳар тараф мезад. Мехост парвоз кунад, парвози баланд, дар осмони мусаффо болу пар занад. Охир, фазои бекарон, ҳамчинсҳои нақӯро меҳрубонашро пазмон шуда буд. Аммо ресмони пояш паридан намонд.

Рӯзе дили модар ба ҳоли кабӯтар сӯхту ба Самандар гуфт:

– Биё, писарам, кабӯтарро сар диҳем.

– Не, модарчон.

– Оё медонӣ, ки чонварро бе сабаб дар хона нигоҳ доштан гуноҳ аст?

– Ҳама нигоҳ медоранд-ку?

– Ту ба дигарон тақлид накун. Беҳтараш, як қисса шунав.

Баъд – ихтиёрат.

Модар охи чуқур кашид.

– Солҳои чанг бобои туро ҳам ба фронт гусел кардем. Чанг ба охир расид, аммо аз он кас дарак набуд. Дар деҳаамон марди донишманде зиндагӣ дошт. Онҳое, ки фарзандонашон ба чанг рафта буданду даракашон намешуд, ба назди он кас рафта, дарди дил мекарданд.

Бобои ман, ҳа, бобокалони ту, бисёр парандадӯст буданд, бедонаҳои чеғиву чангии зиёд доштанд. Рӯзе бобокалони ту ҳам рафта, аз марди донишманд дараки писарашонро пурсиданд. Он кас гуфтаанд: «О, ту ин қадар чонварро дар қафас нигоҳ медорию боз умедворӣ, ки писарат аз чанг баргардад?»

Раҳмати бобокалонат омаданду ҳама бедонаю саъваҳоро аз қафас озод карданд. Бовар мекуни, ки баъд аз як моҳ падарам ба хона омаданд?!

Нақли модар чунон таъсир кард, ки Самандар чанд лаҳза хомӯшу беҳаракат монд. Баъд: «агар дигар кас мегуфт, афсона мепиндоштам, лекин чӣ хел ба шумо бовар накунам?» – гуён кабӯтарро аз банд раҳо карду ба пешайвон баромад.

Лаҳзае нагузашта, патарросзании кабӯтарро шунид модар ва, ба пешайвон баромада, манзараи даҳшатнокеро дид. Кабӯтари бечора дар даҳони як гурба қанотак мезад. Самандар ҳам дасту по гум карда, намедонист, чӣ қор кунад. Чанде бо харос ба он манзараи мудҳиш нигаристу баъд, тозон аз зинаҳо фурумада, дари ҳамсоҷро кӯфт:

– Амак, гурбаатон кабӯтари маро хӯрд...

– Хайр як кабӯтар будааст-дия. Кӯча пури кабӯтар, – ҳамсоя бепарво дарро ба рӯи Самандар пӯшид.

Самандар гирияро бас кард, гӯё оби дидааш ях баста буд. Бо алам ба берун тохт. Гурба аллакай кабӯтаракро фурӯ бурда, айёрона лаб мелесид. Самандар сангеро аз замин бардошта, сӯи он андохт. Чарангоси шикастани шишаи тирезаи ҳамсоя ба худ овардаш ва аламаш дучанд шуду баландтар гирия кард.

– Хез, бачам, гирия накун, айби ту не, – овози модар меларзид.

– Ба ин ман гунаҳкор, оча. Эҳтиёт карда натавонистам. Хозир гурбаро медораму...

– Не, писарам. Гурбаро кушӣ ҳам, кабӯтар зинда намешавад. Зиндагӣ ҳамин хел... Чӣ илоҷ, ки баъзан аз дасти одам коре намеояд...

Самандар, ба суханони охиринаи модар сарфаҳм нарафта бошад ҳам, гӯё каме таскин ёфт.

– Ман дигар ҳеҷ гоҳ парандаҳоро дар қафас нигоҳ намедорам, очачон, – оҳиста гуфт ӯ, чашмони ашкборашро ба рухсорай пурсиришки модар чафс карда.

РАНГҶОИ САРНАВИШТ

Духтар орзӯеро чун ниҳолаки навбар дар мазраи дил бо меҳр мепарварид. Хаёлҳои кӯдаконааш чун анвори офтоби осмони соф дар амвоҷи дарё рӯи коғазҳои сафед акс меёфтанд.

«Ба кӣ рафтааст Парвин? – хаёл мекард модар, – дар аҷдоди мо расмкаше набуд-ку! Ё ин ҳунари худодод бошад?»

Вай бо ҳавас ба рӯи духтараш менигаристу дар табассуми лабони ӯ шодии беандозаро ҳис мекард.

Рӯзҳо турнасон мегузаштанд, аммо ноаёну бенишон набуданд. Ин нишон дар чехра, дар вучуди Парвин аён мешуд. Қадди расову чехраи зебоаш дил мебурд. Вай ба дилаш бадирро гунҷонда наметавонист, бо ҳамин дил ба атроф нигоҳ мекард, дидаҳояшро рӯи коғаз меовард. Меҳост рассом бошад, порай кӯх, дарёи пуроб, гулу булбулро дилрабо акс кунад.

Нисфирӯз, номай камол дар даст, назди модар омад ва бебокони рози дил гуфт:

– Ба мактаби рассомӣ дароям, оча?

– Майлат, духтарам, аммо... падарат хубтар медонанд.

Ӯ, чун ҷўчаяки зори зери қанот, нигарони падар шуд. Орому қарор гум карда буд, пешаш коғази сафеду қалами тез якрангу баҳаракат меистод. «Падарам розӣ мешуда бошад? – тапиши берабти дил ин мазмунро дошт: – Ҳа... не... ҳа... шояд...».

Падар, ки ба истеъдоди духтараш боварӣ дошт, ичоза дод ва Парвин рафт, гӯё парвозкунон рафт, чун акнун боли орзӯҳояш кушода буд. «Рассомӣ адабиётшиносӣ не, ки фақат бо хондан ба мурод бирасӣ... рассомӣ машқ, аз пардаи сиёҳ риштаи пурчило ҷудо кардан, лапиши обро дида, сангҳои маҷаллои зери дарёро рӯи каф доштан аст» – меғуфт устод, ки ба ғайрати ӯ мафтун шуд.

Ҳарфи устод ба гӯши Парвин чун шеър мерасид, ҳар суҳанаш оҳанг дошт ва бисёр гӯшнавозу дилкаш буд. «Чӣ хушбахтӣ!», – меғуфт ӯ дар дил ва қалбаш аз фараҳу шодӣ лабрез буду дар саҳрои ҳаёлҳои рангинаш сабзаҳои дилҷӯи зиндагӣ медамид. Парвин гумон дошт, ки зиндагӣ барояш тӯҳфаи гаронбаҳо, адонашаванда, балки яқумрӣ бахшидааст, аммо намедонист, ки гумон дигар асту ҳақиқат дигар. Намедонист, ки дар нимароҳи умр рӯ ба дунёи орзӯҳо аз дард болин мегазаду кӯрпаи аз пари ку сабуктар барояш вазнинӣ мекунад.

Зарринмоҳ буд. Дар осмон абри сиёҳе пайдо шуда, рӯи офтобро гирифт ва борон борид.

– Сурати борон кашам? – ба худ савол кард Парвин ва ба дами дар баромада, ба осмон нигарист, – чунон расме шавад, ки...

Парвин аз тамошо сер шуд. Андармон ба ҳусни риштаборон беҳабар монд, ки намӣ ба мағзи устухонаш расидааст. Агарчӣ ҳаво ҳанӯз сардии саҳт надошт, дар вучудааш алмоси яхро эҳсос кард. Эҳсос кард, аммо тан надод. Ҷузвдон кушоду қалам гирифт ва, дар пешайвони хонаи бибӣ истода, коғаз рангин кард. Абр доман меафшонду борон мерехт, ҳар қатраи он чун оҳанрабо вучуди Парвинро ба худ мекашиду дилашро ба ракс меовард.

– Эҳ, беақлаки бибӣ... тамоман тар шудаию боз дар шамолрах истода, расм мекашӣ! – овози модаркалонашро шунид ӯ.

– Ҳозир... бибиҷон... – сухан дар даҳонаш дармонд, сулфа-аш гирифт ва ҳис кард, ки гулӯяш месӯзад.

– Даро, ман ҳозир кӯрпа мепартоям, гарм мешавӣ.

Вай ба хона даромад. Модаркалон ба таги дег алов монд.

– Лахча шавад, ба сандалӣ меандозам.

Вай ним коса атола оварда, гарм-гарм ба Парвин хӯронд. Сулфа монд, аммо сӯзиши зери сина гум нашуд. Парвин, ба дард нигоҳ накарда, рӯзи дигар ба мактаб рафт. Ба курсӣ нишаст, вале... Дард хурӯҷ мекард. Гумонаш чанд дақиқа ҳам нишаста наметавонад. «Каме тоқат кунам, ҳамин замон берун мебароем. Устод, ки вазифаро фаҳмониданд...» Мактаби рассомӣ муқаррарӣ не. Он ҷо дарс мехонӣ, вале бештар хомаву мӯкалам рӯи қоғаз мекашӣ, ба осмон менигарию пораҳои абрхоро уштури дукӯҳон мебинӣ, баъд абр бадал мешавад ва гоҳ бузи кӯҳӣ пеши назарат меояду гоҳ ғарами пахта, гоҳ одами барфию гоҳ пахнои бекарони сап-сафед.

Бодхони тиреза кушода буд. Аз он бод вазида, ба дарун мебаромад, бари қоғазро мебардошту зулфони Парвинро маҳин-маҳин парешон мекард. Вай лаҳзае чашмонашро пӯшид. Ҳис кард, ки дар болои лабонаш қатраҳои арақ пайдо шудаанд. Ё ашк буданд онҳо?.. Ва ҳамон вучудашро беҳолӣ фаро гирифт.

– Чӣ шуд, духтарам? – суол кард устод, – баногоҳ-ку хаёли ранг ба даҳон набурда бошӣ?

– Не...

ӯ беҳолна чашмонашро пӯшид.

Устод духтур чеғ зад. Духтур гуфт, ки бояд Парвинро ба беморхона бубаранд. Шушаш – варам, роҳи нафасаш – баста.

Падару модари Парвин ҳам расида омаданд.

– Чӣ шуд ба духтаракам-а? Ман касал шавам, намешавад, то ту касал шудана? – ба сари духтар ҳам шуда менолид модар. Падар духтурро канортар бурда, бо овози паст чизе пурсид. Духтур китф дарҳам кашид. Вай ҳанӯз чизи аниқе гуфта наметавонист.

Аз ҳамон рӯз ба чехраи падар абри хаёлҳои сангин соя аф-

канд, вучуди модарро ғам чун тори анкабут печонд, гӯё аш-каш дармон буду дардро аз вучуди духтараш берун карда меваронист, ки мегиристу мегирист.

Ба ҳамин минвол ҳафтае сипарӣ гашт.

Рӯзе духтур падару модари Парвинро ба утоқи кораш даъват кард. Нақшаи рӯи лавҳачаи сип-сиёхро, ки дар он рахҳои равшан ва ким-чӣ хел доғҳо аён буд, нишонашон дода, гуфт:

– Бахтатон омад кард, аз варами найчаҳои шуш осоре намондааст. Аммо хотирчамъ шудан даркор не. Ба Гармчашма мебаред... ақаллан даҳ-дувоздаҳ рӯз бояд табобат кунад... Худо хоҳад, гули рӯи духтаратон аз нав мешукуфад.

Дили падар каме таскин ёфт.

– Илоҳӣ, гуфтаатон шавад... – базӯр пичиррос зад, ки дилаш аз алам пур шуда буд.

Аз беморхона баромаданду ба хаёл рафт. Барои ба муолича бурдан пул лозим, хеле пул. Аммо...

Пула худаш канӣ? Рӯзи дароз дарс мегӯяду маошаш барои нон базӯр мерасад. Занаш – бекор. Пеш қолин мебофт, акнун дари фабрика баста, гӯё ҳамаро тӯфони мудҳише рӯфта бошад, дар он ҷойи ҳамеша пуродаму пуртараддуд касеро намебинӣ.

«Хайр, як дари бастаю сад дари кушода» – гуфтаанд, – бо умед табассум кард ӯ ва занашро гирифт ба хонаи хешовандонаш рафт, ҳалқа ба чандин дари шинос зад.

– Биёед, биёед, кадом шамол паронд? – хушгӯӣ кард писари тағояш Адҳам.

– Шамоли мӯхточӣ, – гуфт модар, – духтарам бемор, ӯро ба шаҳри дур бурдан даркор. Пул зарур шуд.

Падар дид, ки ранги рӯи Адҳам канд, ҳамроҳи занаш андешаманд аз ҳавлӣ баромаданд.

«Пул кучо, рӯзи дароз зери офтоб мешинему базӯр нонпулӣ меёбем» – ҷавоби ҳама якранг садо меод.

«Бин-а, гӯё маслиҳат кардаанд» – гуфтани шуд ба занаш, вале худдорӣ кард.

Шаб хобаш набурд. Дар чойхоб пахлӯ мегашт. Худоё, аз кучо пул ёбад? Ё ба хонаи шогирдхояш равад? Не, дилаш роҳ надод. Агар тамаъ гумон кунанд, аз хичолат мемурад ӯ. Сӣ сол муаллимӣ карда, резае аз хони шогирд нахӯрдаасту... Вай бо алам нигоҳ аз тиреза канд ва тахтмонро дид. Чанд кӯрпаи нав ва як қолини меросӣ ба чашмаш афтод. Як лаҳза хурсандӣ кард... ҳа, ҳа, ҳамаашро мефурӯшад, китобхояшро мефурӯшад, бигзор хона урён шавад... вале духтараш шифо ёбад, чӣ хеле духтур гуфт, гули чехрааш аз нав шукуфад.

Субҳи солеҳон занашро чеғ зад.

– Очаи Парвин, қолинро печон, кӯрпахоро бардор, бозор меравем.

– Ба танӯр нон бастаам, нонҳоро канам...

Баъди лаҳзае дари ҳавлиро касе тақ-тақ зад.

– Муаллим, ҳо муаллим.

Падар дами дар баромад.

– Э, Шӯҳратҷон, биё, писарам... Кай омадӣ, охир, ту дар Россия будӣ-ку! Агар медонистам, ки омадай...

Не-не, вай дигар ҳарфе гуфта наметавонад. Охир, пул нагуфта, чун лаҳча сурх шуд.

– Шуморо хабаргири омадам. Хоб дидам, гӯё кӯдак бошам, дасти навозиш ба сарам мондаед. Бинам, падарам аз дур ба шумо нигоҳ мекунанд. Дилам ба ёди падар, омадам, ки ҳарду ба сари қабри падарам равем, муаллим... Як гап шунидам, рост бошад?

– Чӣ гап, Шӯҳратҷон?

– Парвин... бемор шудааст?

Падар охи бадард кашида, хомӯш монд.

Аён буд, ки Шӯҳрат боз чизе гуфтан мехоҳад, вале истиҳола мекунанд, сухани муносиб мечӯяд. Оқибат гуфт:

– Ана пул, – Шӯҳрат даст ба киса бурд, – ба муолиҷа баред... фақат...

Муаллим, ноаён оби чашмонашро пок карда, ба чехраи Шӯҳрат нигарист: «Фақат чӣ?»

– Фақат ба касе нагӯед. Ин қарз не, подоши хизматхоятон... Падару модарам дар садама ҳалок шуданду шумо чояшонро гирифтед, то ман ба воя расидам, чӣ қадар захмат кашидед.

Муаллим, даст бардошта, дуо кард. Дастархон андохт,

қолини меросиро, ки бозор мебарам гуфта, расанпеч карда буд, пеши пой шогирд кушод.

«Илоҳо, қолинро гирад, ки аз хичолат бароям», – аз дил гузаронд, вале Шўҳрат рад кард:

– Печонда монед, муаллим, Парвин аз муолича баргардад, пойандоз мекунад.

– Барои хотира ақаллан ҳамин расмҳоро гир, – муаллим аз асарҳои Парвин ду сурати манзаравиро чудо кард, – нишони сипоси ману Парвин мешавад.

Шўҳрат ба ҳайрат афтод.

– Ин кори духтаратон? Рассоми ҳақиқӣ шудааст-ку!

– Бале, – ҳарф дар гулӯи падар дармонд ва дигар сухане гуфта натавонист.

Муаллиму занаш кўрпахоро таҳ карда, болои сандуқ партофтанд, қолинро, ки бозор бурданӣ буданд, ба чояш монданд ва чомадони Парвинро бардоштанд.

– Тахтаи расмро гирам? – аз тасмими падару модар огоҳ шуда, пурсид Парвин.

– Нагирӣ, беҳтар. Ҳушат ба расмкашӣ шуда, табобатро фаромӯш накунӣ боз.

– Расмкашӣ дардамро сабук мекунад...

Парвин дар осоишгоҳ мафтунӣ табиати сеҳрангези атроф шуд. Мадор гирифт, тахтаашро бардошта, берун баромад. Расмҳои аҷоиб, моҳичаҳо дар оинаи об, дарахтони ҳамзада, гулҳои баҳорӣ ва тарҳи рӯи ҷавоне паси парда. Ў кист? Амакзодаш аст? Ё ҳамсабақаш? Не, вай пардаро аз рӯи расм намебардорад. Бигузур одамон гумон кунанд, ки Парвин пардаи ҳаёл ё сурати дардро рӯи коғаз овардааст. Машғули қор буд, ки духтур чеғаш зад.

– Майлаш, расм каш, аммо ин қадар ба дарёи ҳаёл ғўта назан. Каме сабр кун.

Чӣ орзуҳо чун нақхати гули навшукуфта дар қалби духтар ниҳон буданд. Шабҳо дар хобаш бӯи рангро ҳис мекунад. Дари кушодаи устохона... коғазҳои парешонро пеши назар хувайдо мебарнад. Бод мезададу коғазҳояшро ҳар сӯ мепарронанд, сӯи осмони нилгун мебарад, вай онҳоро доштани мешавад, аммо дасташ дар ҳаво муаллақ мемонад.

Парвин бедор мешаваду худро дар кати беморӣ мебинад. Ҳис мекунад, ки офият ёфтааст. Сӯзиши зери сина, ки дардомез буд, оҳиста-оҳиста ба сӯзиши дигар бадал мешуд. Сӯзише, ки дилро гарм мекунад тамоми олам ба чашм зебою пурчило менамояд.

Рӯзҳо мегузаштанд. Саломатии Парвин беҳ, ранги рӯяш сурх, гӯё дар осмони дилаш офтоб баромада бошад, чашмонаш баркпош гардиданд. Вай ҳар замон бо хаёл табассуми ширин мекард.

Рӯзе, ки ҷавобаш доданд, коғазҳояшро ҷамъ кард ва бори аввал назди оинаи барқад рафта, бо ҳавас ба он нигарист. «Ман дигар бемор нестам, – хандид ӯ ва ҳусни худро тамошо карда, завқ бурд, – акнун парда аз рӯи расм бардорам ҳам, мешавад».

Парвин ҳамроҳи падараш ба хонашон омад. Ҳамон беқарории пешин дар ҳастияш эҳё шуда буд.

– Пазмон шудам... шабу рӯз дар пеши назарам – мактаб.

– Не, духтарам, ақаллан як сол дам мегирӣ, – хоҳиш кард падар.

– Падарат рост мегӯянд, бояд кӯфти беморӣ барорӣ, ба кори хона ҳам даст нарасон, – афзуд модар.

– Майлаш, ба мактаб намеравам, лекин иҷозат диҳед, ки рангу мӯқалам ҳамроҳам бошанд!

«Қалам сеҳр кардааст бачая, – аз дил гузаронд модар, – меҳри ин хунар ба мағз-мағзи устухонаш ҷой гирифтагӣ».

Модар ҳис мекард, ки ин меҳр чун нур қалби Парвинро равшан месохт, рӯҳашро навозиш мекард, барояш қимати офтоби ҷонбахши осмонро дошт. Дар ботини духтар қуввае ниҳон буд, ки ӯро ором намегузошт, хуни гармро дар шарёнаш ба ҷӯш меовард.

Рӯзе Парвин сайркунон ба нигорхона даромад. Даромаду ба димоғаш чун дар хоб бӯи рангҳои ҳархела зад, дилаш хушҳолона тапид. Марде, дар кунҷи толор нишаста, аз манзара нусха мебардошт.

– Маро ба шогирдӣ қабул мекунед? – гуфт ба ӯ, аз суратҳои рӯи девор чашм нақанда.

– Расм кашида метавонӣ?

– Ҳа... – посух дод ӯ ва даме хаёлкунон истод, – ягон дах лавҳа дорам.

– Нағз-ку. Пагоҳ биёр, мебинем.

Вай расмхоро овард.

– Бад не, дастат рост шудааст, шояд ба намоиш ҳам гузо-
рем, – ваъда дод рассом.

Ҳар субҳ Парвин ба нигорхона меомад, бо умед меомад. Рассоми шиносро мидид, аммо ӯ, гӯё аз ваъдааш пушаймон шуда бошад, худро бегона нишон меод.

Парвинро алам меомад. Хона мерафту лавҳро рост мекард. Боз қалам ба даст мегирифт. Гоҳе ашк дар чашмонаш ҳалқа мезад. Аз ҳама дурӣ мечуст...

Шомгоҳе, аз модараш ичозат пурсида, ба кӯча баромад. Офтоб майли ғуруб дошту кӯчаҳои шаҳр чароғон буданд. Роҳравон то лаби дарё омад. Дар хиёбони соҳил ҳамон рас-
сомро дид.

– Салом, маро шинохтед?

– Ҳа.

– Ваъда дода будед, ки ...

– Пагоҳ биё, маслиҳат мекунем, ҳоло, маъзарат, шитоб до-
рам, – сухани духтарро бурид рассом.

Парвин ҳайрон, мисле, ки дар биёбони тафсон ташналаб кӯзаи пури обро дар чангак ҳамоил мебинад, вале дасташ ба он намерасад, бе илоч монд.

Субҳ дарвозаи ҳавлиро кӯфтанд.

– Муаллим, хо муаллим... – шунид ӯ. Ин овозро ним сол пеш, вақти рӯи бистар бемадорона хобиданаш шунида буд.

Парвин дастони ранголудаширо поккунон сӯи дарвоза да-
вид. Он чо Шӯҳрат бо марди кулоҳпӯше меистод.

– Муаллим дар хона?

– Дароед, ҳозир чеғ мезанам.

Меҳмонон дароманд. Падар шогирдаширо ба оғӯш ги-
рифт, бо марди қадбаланди кулоҳпӯш даст дода, вохӯрӣ кард.

– Қаноби Пол санъатдӯстанд, асарҳои рассомӣ чамъ меку-
нанд. Расмҳои духтаратонро диданӣ. Писанд ояд, бо пули нағз
меҳаранд.

Падар расмҳои дар осоишгоҳ кашидаи духтарашро аз устона бароварда, пеши меҳмон гузошт.

– Хунарманд будааст духтаратон, – гуфтаҳои меҳмонро тарчума кард Шӯҳрат, – расмҳо зеби хонаи мо мешаванд.

Меҳмон лифофаеро ба Парвин дароз кард. Духтар ҳайрон лифофаро ба даст гирифтунд андешамандона кушод ва, бори аввал маҳсули заҳматашро дида, беихтиёр табассум кард.

Аз назари мушоҳидакори падар ниҳон намонд, ки Шӯҳрат бо меҳр сӯи Парвин менигарад.

ҶОНИ ХАРИДА

Сайёд охи чуқуре кашиду аз киса сигор бароварда оташ дод. Баъд сар боло кард ва... нафас дар гулӯяш ях баст: каме дуртар, аз рӯбарӯ Дилбар меомад; ҳамон Дилбаре, ки ҳамроҳ мехонданд, баъди дарсҳо хумориаш мешуду пагоҳ, дар мактаб боз ғамаш меод – дафтари китобхонашро пинҳон мекард, қонунашро мекашид ё номаълум ба тақия курсӣ мебафт...

Ба дилаш оташ афтод, ҳамон оташе, ки бо гузашти солҳо рӯяшро пардаи хокистар пӯшида будунд ранг гирифта, аз нав шуълавар мегашт.

Вай, беҳудона чанд қадам монда, ба духтар наздик шуд.

– Салом, Дилбар.

– Салом.

– Чӣ хел? Ҳа, чӣ мепурсам ман, охир, ҳамон хел хушрӯ мондай-ку! – худро гум кардаву дарёфта, табассум кард Сайёд, – чун гул шукуфонӣ, Дилбар... Ёд дорӣ, бисёр азобат меодам...

– Ширин буд он айём, азобхояш ҳам ширин буд... – зохиран ба хаёл дода шуд Дилбар, вале дарҳол худро ба даст гирифта, рост ба чашмони мусоҳибаш нигарист: – Баъзе гапҳо шунидам... – вай, як лаҳза лаб фуру бафт, гӯё боз ким-чӣ гуфтани буд, вале ба забон оварда натавонисту танҳо пичиррос зад: – Худатро эҳтиёт кун, Сайёд.

Духтар, бо он нигоҳи меҳрубона ва суханони асроромез Сайёдро банди хаёл намуд.

«Худамро эҳтиёт кунам? Аз кӣ? Барои чӣ?»

– Хайр, Сайёд, каме шитоб дорам, дар беморхона навбат-дорам, – имкони ба худ омадан надода, равон шуду баъди чанд қадам мондан гашта ба ақиб, ба Сайёд, ки ҳамона хаёл-кунон меистод, нигоҳ кард:

– Ба Суман салом бигӯ.

Сайёд, ба аломати миннатдорӣ сар чунбонд ва боз ба андеша фурӯ рафт. «Баъзе гапҳо шунидам...» Чӣ гап шунида бошад? Аз асрори дилаш, ё дарди бедармоне, ки тамоми вучудаширо месӯзад? Сари Сайёд, аз як тараф, аз он гапи Дилбар ба дард омада бошад, аз тарафи дигар, ханӯз нашта хасташиро ба худ мекашид ва ӯ чӣ кор кардану кучо рафта-наширо намедонист.

Аз паси Дилбар даваду фарёд занад, ки «ман туро дӯст медорам!» ё, ба қафояш нигоҳ накарда, дав-давои раваду дари хонаи Мухторро кӯбад?

Дар дили Сайёд ду иштиёқи ба ҳам зид ғалаён дошт: яке иштиёқи рӯхонӣ, дигаре – нафсонӣ. Чӣ кор кунад бо онҳо? Ё аз баҳри ҳарду барояду назди хоҳараш равад?

Ӯ пасмондаи сигорро ба чӯи беоб ҳаво доду роҳи хонаро пеш гирифт. Дилаш торафт бекарортар мешуд.

– Суман, – садо кард, ба ҳавлӣ ворид шуда.

– Ҳа.

Овози Суман аз танӯрхона омад.

– Суман, ту ба Дилбар чӣ гуфтӣ?

– Чӣ ҳам мегуфтам? Гуфтам, ки акаам ошиқи туст.

– Ман шӯхӣ намекунам, лачоми гапро дигар сӯ накаш.

– Чӣ, гумон кардӣ, ки шабгардиҳоятро гуфтам? Инро тамоми деҳа медонад! Очаам мегӯяд-ку, ин қадар одами бехона барин кӯча ба кӯча нагард! – Суман аз саволи акааш яқбора чун ҳезуми тар дуд кард.

«Оташи ин тирмизакро хомӯш кардан мушкил!» – Сайёд худро саросема даруни хона гирифт. Аз берун садои чарс-чарскунон сӯхтани ҳезум шунида мешуд.

Сайёд болои кӯрпача дароз кашид. Қисми коҳидааш меларзиду тамоми вучудааш месӯхт...

Лаҳзае ғанабаш бурд, лекин ҳамона часта аз ҷо хест. Симои Дилбар аз пеши чашмонаш дур намешуд. Дар чашмонаш оташаке дурахшид. Кош бол медошту парвозкунон назди ӯ ме-

рафт. Икром мешуд, ки танҳой кашиду худро бохт, хато кард. Акнун умед дорад. Оё Дилбар ҳанӯз ба ӯ муҳаббате дорад ё дар омади гап тасалли дод? Сайёд инро аниқ намедонист. Дилбар ҳам нафаҳмид, ки бо як сухани дилрас оташи афсурдаи дили чавонро аз нав фурузон кард.

Оқибат вохӯрд ӯ бо ишқи аввалинаш, ки дари орзуҳои ширин ва умеди зиндагиро ба рӯяш кушод. Ҳис кард, ки қалбаш ташнаи навозишу меҳрубонист. Соате пеш намедонист, ки аз зиндагӣ чӣ меҳоҳад ва бояд ба кадом роҳ биравад. Лекин акнун... Он дидорбинии кӯтоҳ тамоми ҳаёташро мисли заминларзаи шадиде тагурӯ кард – ӯ ҳамзамон дар миёни оташи нафрат ва нафаси гарми саодат қарор дошт ва намедонист кадоме аз кадоме мерабоядаш..

Чунон ки кирми лойхӯрак хокро мешикофад, дарди чонкоҳ тани ӯро пора мекард. Нашъа нест, пул надорад... Ӯ мушт ба даҳон бурд ва ангушт газид. «Агар Дилбарро намедидам, чӣ мешуд?»

Нафас дар гулӯяш печид. Ӯ беҳуд мешуд, меҳост аз дарди чонкоҳ фарёд занад. Дар ҳаёлаш садои бесадои модар ба гӯшаш мерасид, сурати Дилбар аёну ноаён мешуд. Ӯ тамоми кувваашро чамъ кард ва фарёд зад:

– Оча... Дилбар... месӯзам... об...

Сахаргоҳ чашм кушоду худро рӯи чойхоби сафед, дар хонаи деворҳояш сафед дид. Ба димоғаш бӯи дору расид. Хост паҳлӯ гардад, аммо мадор надошт. Гӯё ба дасташ санги вазнине ҳамоил бошад, ки чунбида наметавонист. «Чӣ шуда бошад?» – рӯй гардонида, найчаеро дид. Дилаш таҳ рафт.

Чак-чак-чак. Ӯ чашмонашро пӯшид. Тапиши дилаш мураттаб, нафасгириаш торафт осудатар мешуд, аммо ким-куҷои дилаш ғаш буд.

Дар беовоз кушода шуд ва Дилбару Суман ба палата даромаданд.

– Офарин, Сайёд, хайрият, ба худ омадӣ, – гуфт Дилбар.

– Ақачон, ба духтурҳо раҳмат гӯй. Акнун апаи Дилбар низ ҳамин чо, ҳамааш хуб мешавад. Ҳамин замон очаам хурок мепазаду меояд, ту худатро ба даст гир... худатро эҳтиёт кун...

Чашмони Сайёд аз меҳрубониҳои хоҳараш лиққи об шу-данд.

– Табобат мекунем, аммо зарур аст, ки худи Сайёд хоҳишу кӯшиш дошта бошад, иродаи мустаҳкамашро нишон диҳад, – суханони Дилбар нимхоҳишу нимфармон баромаданд.

– Хайр, мо меравем, – Суман айёрони даст чунбонд, – бегоҳ боз меоем.

Сайёд то дер аз дари пӯшида чашм канда натавонист. Суханони гарму нарми Дилбар, меҳрубониҳои хоҳар ба рикқаташ оварданд. «Агар сихат мешудам, дигар намегузоштам, ки қатрае ашк рухсори модарамро нам кунад», – оҳ кашид ӯ. Фикру хаёлҳояш, ки дар кӯчаҳои сарбаста банд буданд, акнун раҳо меёфтанд ва қалбаш ба ёди рӯзҳои нек ширин-ширин метапид.

Баҳор бо нақшу нигори худ ба деҳа ҳусн баҳшида буд. Овози гову гӯсола, садои мошину трактор, шилдироси ҷӯйбор, ғавғои бачаҳо ба ҳам омехта, мусиқии аҷиборо ба ёд меоварданд. Кӯчаи деҳа – пури бача. Аз омадани меҳмонон ё одамони ношинос дар деҳа, пеш аз ҳама, онҳо бохабар мешуданд.

Мошини боркаш бари роҳ қарор гирифт. Бачаҳо, мисле, ки замбӯрҳои асал ба гул мечаспанд, гирди онро печониданд.

– Хола, Сайёд-акам меояд.

– Писари шумо-а, Сайёд-ака?

Модар ба пешвози писараш тохт, гӯё ӯ аз беморхона не, аз аскарӣ омада бошад, аз пешониаш гарм-гарм бӯсид, китфонашро молид.

Шомгоҳ хешовандону ҳамсоҳҳои наздик ба хонаи холаи Омина омаданд. Яке Сайёдро насихат мекард, дигаре лаб фуру бафта, хомӯш менишаст.

– Гапи бисёр намегӯям. Медонӣ, падарат омӯзгор буд, нони ҳалол, ки меҳӯрд, обрӯ дошт. Чаро ту беобрӯ шавӣ? Ақлатро ба чояш мон, пайи ягон корро гир.

Қариби хуфтан меҳмонон рафтанд. Сайёд хоб надошт. Не, вай намехобад. Охир, дар вучудааш қувваеро эҳсос мекунад, ки дили ӯро ба ҳаёт гарм месозад. Инро ӯ лаҳза ба лаҳза бештару бештар ҳис мекунад.

Моҳе аз байн гузашт. Дарёи зиндагӣ бо мачрои худ равон буд. Деҳа бо ташвишу тараддудҳои худ зиндаю бедор менамуд.

Рӯзе Сайёд бо либоси озодаю шинам рӯи ҳавлӣ баромад.

– Ҳа, ака, назди Дилбар меравӣ? – кунҷковона пурсид Суман.

– Не, ба хонаи онҳо тую очаам меравед, – хандида гуфт Сайёд.

Ин суханро холаи Омина, ки дар пешайвон нишаста буд, шунид.

– Рост гуфтӣ? Худоро шукр, ақлакат даромадааст, ба тағоят рафта гӯям, шодиёна диҳад, – дар чехраи рангпаридаи модар гули ханда шукуфт.

Сайёд хоҳарашро сӯе кашида, ба гӯшаш гуфт:

– Дарвозаро даррав маҳкам накун, ман ба хонаи Мухтор меравам, пулавро бояд гирам.

– Э, пул аз сараш монад, садкаи сар гӯ, – ўро аз роҳ гардонидани шуд Суман.

– Не, хоҳарам, агар кам мебуд, мебахшидам. Лекин кирой аст, пулест, ки модар нахӯрдаву напӯшида, бо нияти тӯй ғундоштааст...

Суман аз ҳайрат шах шуд. Сайёд ба рӯи хоҳар як назар партофту башаст аз хона баромад.

Ҳавлии Мухтор дар поёни деҳа буд. Вай омаду халқа ба дар зад.

Шарфаи пой ба гӯшаш расид. Дар боз шуд. Мухтор рӯй турш кард.

– Биё, биё, Сайёд, нигаронат будам.

Агарчи суханаш духӯра буд, ба гӯши Сайёд бисёр сард расид.

– Барои кайф омадӣ?

– Не, барои қарзи гирифтаат.

– Э, ха... Қарз... Дуруст мегӯӣ, ман қарздор... Лекин пул дар хонаи ошноям. Рафтем, аз ӯ гирифта медиҳам, сонӣ чор тарафат қибла.

Онҳо ба роҳ баромаданд. Шаб чодари сиёҳашро болои дору дарахт мекушод. Оқибат назди ҳавлии боҳашамате истода, дарро кӯфтанд. Соҳиби ҳавлӣ – марди босалобати ҷомапӯш дарро кушод.

– Рӯзи таваллуд муборак, шеф, – ўро оғӯшқунон пичиррос зад Мухтор.

Сайёд хайрон монд. «Рӯзи таваллуд, чӣ хел рӯзи таваллуд?»

Мард ҳарду ро ба хона таклиф кард. Сайёд рӯи курпача амонат нишасту саволomez ба Мухтор нигарист. Вай бошад, чун дар хонаи падараш, баҳузур чорзону нишаста, нофорам ба Сайёд чашмакӣ мезад.

Соҳиби хона шишаи май ва се қадаҳ овард. Ҳарсе нӯшиданд. Мухтор нӯшбод гуфт.

Сайёд, агарчӣ сараш чарх мезад, худро хушёр медошт.

– Ман меравам, модарам нигарон, – аз ҷо хест ӯ.

– Шин, камтар кайф кунем, ман ҳозир...

Мухтор ҳамроҳи соҳиби хона баромада рафт.

– Ана, ин тӯхфаи шеф, бепул, – бо лаби пурханда ба хона даромад Мухтор.

Сайёд бо нафрат ба сӯзандору нигарист.

– Кучо рафтанд шеф, хайр, худам як хабар гирам, – Мухтор ҷои нишаст наёфта, берун баромад.

Сайёд хост сӯзандоруро ба даст гирад, вале ҳамон симоҳои модару хоҳараш ва Дилбар пеши назараш омаданд аз нияташ баргардонданд. Мисли шаби аввала нафас дар гулӯяш печид. Сару рӯяшро арақи сард пахш кард. Бошитоб аз ҷой хесту берун баромад. Аз ҳавои тоза нафас кашид. Осмон соф буд, ситораҳо медурахшиданд, шилдирроси об ба гӯш мерасид. Аз ғаму ғусса ва ҳаёлҳои печдарпеч гарде боқӣ намонд дар вучудаш. Садои гуфтугӯ ба гӯшаш расид ва ӯ, чашм аз осмон канда, он сӯ нигарист.

Мухтор ба соҳиби хона чизе мегуфт. «Пул мегӯӣ? – норозиёна дод мезад соҳибхона, – аз ман кӣ пул гирифтааст, ки ту гирӣ?! Ба хубӣ аз назарам гум шав, ки...»

Ӯ дигар гӯш надод. Тозон аз дарвоза баромаду сӯи хонаашон давид.

... Субҳ овози чорчии деҳа баланд шуд:

– Мардум, бароед ба чанозаи муъмин. Баро-о-о-ед!

Холаи Омина хавотирomez аз хона берун шуд. Сайёд дар лаби кат пояшро овезон карда менишаст.

– Кӣ мурдааст?

– Намедонам, оча.

Ин дам боз овози чорчӣ ба гӯш расид:

– Мухтор бандагӣ ба ҷо овардааст, мардум, ба чаноза бароед.

Модар ноаён лаб газид.

Шаб кайҳо домони худро ғундошта буд. Рӯи офтоб кушода мешуд, гиреҳи қалби Сайёд ҳам.

ШИКАСТИ ШАФАҚ

Олияхола аз шавқуни бачаҳо бедор шуд. Вай, дар чойхоб паҳлӯ гашта, ба садоҳо гӯш дод. Хавотиромез сар бардошт, пойҳои дардмандашро рӯи қолин гузошта, базӯр аз ҷой хест. Долонро гузашта, ба пешайвон баромад. Пардаи сафедтоби тирезаро бардошту поён нигоҳ кард. Дид, ки бачаҳо дарахти олуҷаро ихота кардаанду чанд нафарашон ба тани он часпида, бо тамоми қувва такон медиҳанд, гӯё тӯбашон байни шоҳаҳо дармонда бошад. Ҳамсоязанҳо бо ҳавас ба шоҳаҳои каме хамидаи дарахти олуҷа нигоҳ мекарданд.

– Боз поймол мекунанд, раҳмашон намеояд ин мардумам...

Садои Олияхола ба гӯши Саломат расид, ки як сар бардошта, боло нигарист.

Олияхола ба саҳни ҳавлии на он қадар калон, майдончаи хокаш поймолшуда назар афканд. Ҷо-ҷо буттаҳои сабзгун рӯида, ба ҳусни ҳавлӣ ҳусн зам мекард. Канори ҷӯй дарахти олуҷа қад кашида буду аз вазиши бод баргу шоҳаҳояш сабук-сабук алвонҷ мехӯрд. Он тарафи майдон хонаҳои баландошӯна қомат афрохта буданд ва хурду калон рафту доштанд. Тоқа-тоқа мошин ҳам ба назар мерасид. Каме дуртар, дар канори селроҳа, ки чор фасли сол серӣ об надошт, дарахти миёнсоли тут шоҳу баргҳояшро паҳн карда, гарм-селро фуру мебарду соя меафканд. Дар сояи дарахти тут занҳои ҳавлӣ аз ташвишҳои рӯзгор фориг менишастанду истироҳат мекарданд. Гоҳ-гоҳ Саломат, ки дар ошӯнаи поён ҳамроҳи писари дувоздахсолааш зиндагӣ мекард, хонаашро рӯбад, хокрӯбаашро бо қуттии картонӣ оварда, каме дуртар аз беҳи дарахтон холӣ мекард, ҳиммат кунад, як-ду сатил об ҳам мерехт.

– Ҳой, ин қадар боло набаро, боз шоҳи олуҷа нашиканад!

Сабур – писари Саломат гӯё садои модарашро нашунида бошад, чобукона болотар баромад. Аз шоҳаҳои пури ҳосил

олуча чида, ба даҳон мепартофт. Чунин менамуд, ки чашмони харисаш серӣ надоранд, гӯё ба мева қаҳтӣ омада бошад.

Ҳаёҳӯи занҳо иштиҳои Сабуру чӯраҳояшро дучанд мекард.

– Оҳиста, боз поят налағҷад.

– Ҳа, ҳа, камтари дигар даст дароз кун, шохи пури олучаро медорӣ.

– Не, не, фаро, барои пагоҳ ҳам монад, охир.

Сабур ба шохи серҳосили олуча, ки ба тарафи пешайвони Олияхола ҳам меҳӯрд, даст дароз кард, вале дасташ нарасид ва қариб ба замин сарозер рафта буд. Ӯ чолокона шоҳаи ғафстари дарахтро дошта, пой ба замин гузошт, аниқтараш ҳаллос заду пояшро лат дод. Вай лангон-лангон қадам зада, зери сояи дарахти тут нишаст. Ранги рӯяш парида буд.

– Аздусар ин хола наместонад, ки бачаҳо серӣ олуча хӯранд, кӯдакҳо ҳавасашон меравад, – Саломат ғур-ғуркунон назди писараш омад, – ё ниҳоли олучаро худаш шинондагӣ?

– Ҳа, ҳа худаш, балки шавҳараш шинондагӣ, вагарна ҳар замон ғами онро намехӯрд!

Ҳамсоззанҳо ба ҳам нигоҳ карда, лабҳанд заданд.

– Бозор пури мева, навод рӯзатон ба ҳамин дарахт монда бошад? – Олияхола норозиёна ғур-ғур карду ба хона даромад. Пардаи сафеди пешайвон мисли шоҳаи пургули олуча аз бод алвонҷ меҳӯрд.

Сабур лангон-лангон аз ҷой хесту ба дарахт наздик шуд. Санг аз замин бардошта, бо ҷаҳл ба шоҳи дарахт ғурронд. Санг ба шоҳи серҳосили олуча не, ба тунукаи пешайвони Олияхола бархӯрд.

– Хайр, ниҳолашро шинонда бошед, шинондед-дия... – Саломат ғазабашро фуру бурда наметавонист.

Олияхола дар маҳалла одами нав не, солҳост, ки дар ҳамин хавлӣ умр ба сар мебарад. Писараш ба Оренбург рафту дигар наомад, муқими ҳамон шаҳр шуд. Барои модар пул мефиристонд. Аммо аз меҳрубонии писар шод намешуд ӯ. Магар пул аз дидори модар болотар аст? Духтараш Лола ҳафтае як бор аз аҳволаш хабар мегирад. Аз вай ҷои гила нест, шавҳар дорад, фарзанд дорад, аз ташвиши рӯзгор халос нест.

Олияхола дарду алами дилашро ба касе намегуфт. Бо хотираҳои гузаштаи на он қадар дур зиндагӣ мекард, ба қавле, аробаи гарони зиндагиро, бо азоб бошад ҳам, худ пеш мебурд.

...Вакте бинокорон хонаи бисёрошёнашонро сохтанд, ханӯз келинчак буд ӯ. Бо шавҳараш кӯчида омаду аввалин коре, ки кард, шинонидани ниҳоли олуча буд. Ба ниҳол об меод, бехашро нарм мекард. Акнун наметавонад, баъди аз дунё гузаштани Саид-амак бечора кампир танҳо монд, бар замми ин пойҳояш азобаш медиҳанд.

Саломат – ин чавонзани сабзинаи қоқинарӯ вақташро бештар дар сояи дарахти тут мегузаронд. Чун моку равуо дошт. Бекор, ҳарчӣ шавҳараш ба хона орад, меҳӯрду рӯзи дароз дар берун гап мефуруҳт, бо чанд ҳамсоязан коҳҳои куҳнаро бод меод. Табиатан фориғболу ноорому норизост аз зиндагӣ.

Бе ин ҳам синаашро кирми бухлу ҳасад пайваста мешикофт ва ин лаҳза, лангидани писарашро дида, аламаш боло гирифт. Хона медаромаду кӯча мебаромад. Ин дафъа аз хона баромаду чанд қадам монда, ба таги тирезаи Олияхола расид, сар боло карду нигоҳаш ба дарахти олуча афтод ва шитобон ба хонааш даромада, лаҳзае пас аррача дар даст берун омад.

– Биё, Саломат, аз аспӣ чаҳл фуру, бозор пури олуча... – қисме хавотиромезу қисме хангомаҳоҳона ихотааш карданд занҳо. – Худоро шукр гӯӣ, ки писарат аз дарахт наафтид. Пояш лат хӯрда бошад, сихат мешавад.

– То ин дарахта решақан накунам, дилам қарор намегирад! Ҳавлӣ аз они ҳама, дарахт ҳам аз они ҳама! – Паст намеомад вай. – Дарахт, ки аз они ҳама бошад, меваашро ҳам бояд ҳама хӯрад!

– Кампир сухани бечо нагуфтааст, олуча пазад, баъд хӯред гуфт, – бо зарда гап зад Нафисахола.

– Ба писарам ягон ҳодиса мешуд, чӣ?

– Э, биё, воҳима накун, – хандиданд ҳамсоязанҳо ва даст афшонда, аз пайи кори худ рафтани буданд, вале аз чаҳли ҳамсоя лол монданд.

Саломат якравона арра ба тани дарахт бурд. Зери дандонҳои арра дарахти олуча гӯё нолиш мекард. Вале Саломат намешуниду намедид, балки танаи дарахтро бо қаҳр такон ҳам меод. Баъди лаҳзае дарахт ҳам хурд ва оҳиста болои хок афтод. Занҳо норозиёна лаб газиданд.

Баъзе бачаҳо ба Саломат кӯмак карда, олучаро чиданд, тану шоҳаҳои дарахтро бо табарча майда карданд.

Қариби офтобшин Олияхола ба пешайвон баромада, на шохи пури ҳосили ҷониби айвонаш дарози дарахти олуҷаро диду на худӣ онро. Кампир аз ҳайрат гиребон қапид.

Дар сахни ҳавлӣ касе наменамад. Занҳо рафтаанд. Бачаҳо дуртар аз хона, дар баландӣ бо бозии худ овора.

«Ин кори кӣ бошад?...Ин кори кӣ бошад?...» – зери лаб ме-гуфт ва ҳеч ором шуда наметавонист. «Ҳар сол баҳорон олуҷа аҷаб зебо гул мекард, сабзу назаррабо мешуд, ин баҳор қомати дилҷӯяшро шикастанд», – аз дил гузаронд Олияхола ва ҳаёл-манду афсӯсхӯрон ба хона даромад. Олуҷаи пухтаву аз ҳосил сархам не, шафақи шикастаи канори осмон дар дуриҳои дур доларанг менамад.

ШИНОСИ НОШИНОС

Ғарқа дар ҳаёлҳои худ ҳастам. Дар тасаввурам парии обӣ оғӯш кушодасту меҳонад маро гарм дар қанор бигирад, вале наметавонам ба истиқболи оғӯши кушода биравам. Охир, на-медонам, ки ба ин ҳақ дорам ё на? Оё касе маро аз ишқварзӣ манъ мекунад? Меғӯяд, ки ту кайҳо аз ин сарҳад гузаштай?

Ман аз сарҳад мегузарам, аммо на аз сарҳади ишқу ошиқӣ убур мекунам, балки ба ҳамон сарҳаде мерасам, ки он ҷо ба ниҳонхонаи дилам оташак афтод.

«Ман ба фармони дилам, кай дил ба фармони ман аст?»

Қалам ба даст мегираму менависам.

«Салом хонуми фариштаҳисол, ки маро намениносӣ, аммо ман ними умр бо ту ҳастам, ҳар субҳ бо ёди ту сар аз болини роҳат мебардорам, вале ку ҳамон роҳат?»

Ман дигар қарори худ гум кардам ва ҳар сахар ба офтоб менигараму меғӯям: «Салом, офтоби дили ман, салом! Салом, маъноӣ зиндагӣ ва баҳонаӣ зинда будани ман!»

Ман менависам, то ту бихонӣ. Қалам дар дастам чилва до-рад ва чилвагоҳи он рӯи қоғази сафедест, ки бо ёди ту ранги-наш мекунам.

Вақте ин номаро аз дасти духтарак мегириӣ, ман хатти сарҳадро убур карда, ҷониби сарзамине рафтаам, ки орзуҳои хуфтаи дили озурдам он ҷо бедор гаштаанд.

Оё боди сабо метавонад садои дили хастаи маро ба гӯши ту бирасонад ва хотири чун парниён нозукатро парешон бисозад?

Лаҳзаҳои хуш дар зиндагӣ бешуморанд, вале соатеро, ки бо ту рӯ ба рӯ шудам, оё метавон фаромӯш кард? Он лаҳза чун нур вучуди маро гармӣ бахшидӣ.

Бори нахуст, ки туро дидам, хеле чавон будӣ, ногоҳ омадиву риштаи хаёлотамро кандӣ.

– Бубахшед, духтур Ислон Ғайрат имрӯз ба кор меоянд?

Чашмони чун олуи сиёҳ ва ба сони ахтари дурахшон пурчозибававоломез ба ман менигаристанд.

– Не, намеояд.

Дарро, чӣ тавре, ки бечуръатона кушода будӣ, ҳамон хел оҳиста пушидӣ. Гумонам, дар як лаҳза моҳи мунир паси абр рафт.

Он лаҳза ба чӣ ҳол афтадам, тасаввур наметавон кард.

Беихтиёр бархостаму назди тиреза омадам. Барги дарахтонро бод сабук навозиш мекард ва ман дар рӯи роҳ, аз байни онҳо бетокатона симои туро мечустам.

«Худоё, ба ман чӣ шуд? Чаро мисли кӯдаке, ки чӣ гуна доштани қаламро намедонад, моту ҳайрон мондам? Эҳсос кардам гарму сарди зиндагиро, ба қавле дасту поям банди рӯзгор, пас чаро аз як нигоҳ худро бохтам?»

Худро дар дил сарзаниш кардам, аммо чехраи дилрабои ту аз пеши чашмам дур намешуд. Ману хаёл бо ҳам омехтем, гӯё моҳии ба соҳил партофтаи тӯфон бошам, лабонам ноаён ба ҳам мечаспиданд ва мехостам фарёд занам. Нидои ман бесадо буд ва дарди ман бедаво... Худро гоҳе дар чохи чуқури беоб меидам, ки наметавонам ҳалқи хушкидаамро тар бикунам ё дар биёбони сӯхтае, ки ҳеҷ имкон надорам ба суроғи об биравам.

...Моҳи май буд. Маро ба мактаб даъват карданд. «Албатта, биёед, меҳмон шаведу асрори дили бачагон шунавед. Шояд нафаре мисли шумо духтур шавад» – гуфт қосиде, ки аз номи сарвари мактаб омада буд. «Не» гуфта натавонистам.

Толори васеъ, барҳаво. Писарону духтарон аз ҷой хестанду салом гуфтанд. Овозе шунидам хушоҳанг ва нигоҳам ба чехраи шинос афтад. Оё ҳамон духтаре нест, ки дарро кушоде суол кард? Садо дар гулӯям ях баст, чашм аз ту намекамдам.

Намедонам, сӯҳбат тӯл кашид ё зуд анҷом ёфт. Ба саволҳои писарони бебоку духтарони шармгин ҷавоб медодаму нигоҳам беихтиёр дар рӯи ту мелағжид, дилам дунболагири орзуҳои ширин буд. Ту, беҳабар аз дилбастагии ман, аз ман дур ва ин қадар наздик менишастӣ...

Он рӯз, бар хилофи фармони дил, аз ишқи ногаҳонии худ ба духтари ҷавон шарм кардам. Нигоҳамро аз ту гурезондам ва ба худ қарор додам, ки ороми дили ту, нигоҳи дилбаронаи чашмони зебоятро ҳеч халалдор намесозам...

Шунидам, ки донишҷӯ шудай. Кош медонистӣ, ки аз ин хабар чӣ хурсандие диламро фаро гирифт! Инсон аҷаб махлуқи пурсабрест, ки ба як бурда нон, як пиёла об қаноат мекунад, ё аз тақдир ҷойи гурез нест гӯён ба дил тасаллӣ мебахшад. Ман ҳам чун кӯдак аз будани ту, агарчи ситораи дастнорас ҳастӣ, нишот доштам.

Лаҳзаи танҳои гумону шубҳа чун торҳои анкабут вучудамро мепечониданд. Рӯзҳо дар баҳри солу моҳҳо шино мекарданду пайваста нав мешуданд, аммо ту ҳамоне будӣ, ки ҳатто буданамро эҳсос намекардӣ. Оё ман худро аз ту дур гирифта хуб кардам? Оё рӯзе худро ба бечуръатӣ ё тарсуй маҳкум намесозам? Он солҳо ба саволҳои худ ҷавоб ёфтани бароям амри маҳол буд. Вале акнун аниқ медонам: ман танҳо ба хотири осудагии ту бечуръатӣ кардам.

Мардҳо зоҳиран ҳавобаланду мағрур менамоянд, вале ботинан аз замон ба муҳаббат эҳтиёҷмандтаранд. Бовар бикун. Новобаста аз синну сол ва мавқеашон дар ҷомеа ба меҳрубониву дӯстдорӣ ниёз доранд.

Зиндагӣ ба маҷрои худ раван аст. Ман чун шиновари ноӯҳдабаро ихтиёри хешро ба амвоҷ додаам. Агар муқобили мавҷ шино мекардам? Оё саломат ба соҳили мурод мерасидам?

Ман ба муҳаббати худ он соат бовар кардам, ки ту мисли кабӯтар лонаатро тарк карда, ба дуриҳо рафтӣ ва риштаи тақдиратро бо дигаре пайвастӣ. Он ришта заррин буд ё не, худат медонӣ.

Солҳост, ки туро дар хобу бедорӣ мечӯям, вале намеёбам. Ту чун фаришта пеши чашм падида омада, зуд ғайб задиву симои дилҷӯят дар оинаи дил монд.

Охирин лаҳзаи дидор бо ту мисли як нафас, як мижа задан гузашт. Аз толори конфронс зани зебое ба ман нигоҳ мекард. Он зан ту будӣ, гӯё дар мактаб ҳастию дар синфхонаи калону бархаво сӯхбат дорем.

Чашмонат ҳамона фатгону махмур, вале, аз чӣ бошад, ки маҳзун буданд. Чашмони зан аз чӣ маҳзунанд? Шояд аз танҳои? Ё... Не, дигар ҳарфе дар ҷавоби ин суол намегӯям.

Маро бубахш, ки наздат нарафтам, балки гурехтам. Аз ту ё аз ишқи пинҳони худ? Намедонам. Бароят нома навиштам, аммо имзо намегузорам. Бигузур ношинос бимонам. Ношиносе, ки дер боз, шояд тамоми умр, туро мешиносад.»

Х О Б

Зимистони саропо сафедпӯш, дар накӯфта, ворида шаҳр шуд. Барф, ки ногаҳон оғоз ёфта буд, акнун беист мебориду зарраҳои чарзанон болои замини нам меҳобиданд.

Он сӯи шиша дар назари мӯйсафед зиндагӣ бо ҷӯшу хурӯш, мисли мавҷҳои дарё ноорому беқарор метофт. Одамон, саргарми қору бори рӯзгор ва банди андешаҳои худ, ба чор сӯ равуо доштанд. Мӯйсафед, ором нишаста, кӯчаро назора мекард. Дар рӯи замини барфпӯш изе ба назар намерасид, роҳи сапсафед гӯё ояндагонро интизор буд. Хомӯширо танҳо садои соати девор халалдор месохту бас.

Баъди вафоти ҳамсар Рафиқ-амак миёни чор девор тани танҳо монд ва зиндагӣ ба назараш тираву нафасгир намуд. Не, писару духтараш ҳамроҳи набераҳо ҳар ҳафта хабараш мегиранд, меҳрубонанду хангоми омаданашон манзили мӯйсафед аз садои хандаву бозӣ, шӯхию шавқуни майдачаҳо пур мешавад. Он лаҳзаҳо Рафиқ-амак худро бардаму бақувват ҳис мекунад, то андозае ғамашро азёд мебарад. Аммо чун онҳо мераванд, боз вай мемонаду чор девори хона ва торикиву хомӯшии гӯё батадрич дилашро меҳӯрад...

Вазъияти байни Рафиқ-амаку писараш баамаломата ӯро ноаён фишор меод, хотирашро, чӣ хеле ки боди тирамоҳӣ хазонрезаҳоро тит мекунад, парешон месохт. Касе дар ин бора лаб накушояд ҳам, мӯйсафед худро гунаҳкор эҳсос менамуд.

Ин ҳиссиёти ногувор, баъд аз он ки писари ягонааш ҳамроҳи зани ҷавонаш ба хонаи нав кӯч баст, дар вучудааш лона гузошт.

«Агар не, хонаи сеҳучрагии озодаро дар маркази шаҳр монда, аз он сохил хона мехарид? Дар ҳақиқат, фарзанд – душмани ширин...» аз дил мегузaronд мӯйсафед ва дар чашмони ҷӯкидааш ашк чарх мезад.

Шаҳбоз – писари Рафиқ-амак аз наврасӣ эржаву якрав ба воя расид. Падару модар ҳар талабашро иҷро мекарданд. Донишгоҳро хатм кард, соҳибкасб шуд, ба чакаҳояш сафедӣ дамид, лекин хулқу атвораш мисли пешин. Рафиқ-амак ба кирдору рафтори писараш кордор не, вале аз хонаю дари тай-ёр, ба қавле, фирор кардану дар пиронсолӣ ўро якжаву танҳо монданаширо таҳаммул карда натавонист ва аз ин бархурдҳои аёну ноаён муносибати падару писар торафт сард ва ба назари мӯйсафед девори бегонагӣ баландтар мешуд.

Занги дар занчири фикри Рафиқ-амакро гусаст. Вай, боазоб аз ҷой бархоста, дарро кушод.

– Ассалому алейкум, амак, – дар паси дар табассумкунон ҳамсояшон Сабур меистод.

– Ваалейкум салом, Сабурҷон, биё, даро.

– Не, амак, писаратон занг зада, хоҳиш карданд, ки шуморо бозор барам...

Мӯйсафед лаҳзае ҷӣ гуфтанаширо надонист.

– ...барои харид... – ҳайронии Рафиқ-амакро мушоҳидакунон илова намуд Сабур.

– Ҳа, ҳа... Имрӯз якшанбе-ку... – зери лаб гуфт мӯйсафед, – ҳозир мебароям.

«Эҳ, Худо... Бо умеду орзӯ фарзанд калон мекунӣ, нахӯрдаву напӯшида ўро мехӯрониву мепӯшонӣ, шабҳои дароз бедорҳобӣ мекашӣ... ва, ана, оқибат...» – барқсон аз дил гузаронд мӯйсафед ва палтову пойафзолаширо пӯшида, дарро қулф карду боазоб аз зинаҳо поён фурумада, ба мошин нишаст.

Мошин аз саҳни ҳавлӣ оҳиста ба роҳи калон баромад. Сабур – ҷавонмарди малламӯи чаққон, дар ҳар мавзӯ сӯҳбаткунон, каме ҳам бошад, таъби мӯйсафедро равшан ме-намуд.

Бозор чун ҳамеша серодам ва харидуфурӯш дар авҷ буд. Рафиқ-амак, байни растаҳо хеле чарх зада, он қадар харид кард, ки гуё пагоҳ қаҳтӣ мешуда бошад.

Сабур, инро аз дил гузаронд, вале чизе нагуфт ва хомӯшона борхалтаҳоро бурда ба бағоч гузошт ва ба мошин нишасту калидро тоб дод.

– Бинед, амак, аллакай роҳ лағжонак... Як ҳаракати нодурусту... – Сабур маънидор ишора кард.

– Ҳа, «эҳтиёт – нисфи ҳаёт», кош ҳама ронандаҳо мисли ту фикр мекарданд. Хурду калон – саросема, ба кучо, Худо медонад...

– Зиқ нашавед, амак, ҳар кас эҳтиёт кунад, ба ғоидаи худаш.

– Дуруст мегӯӣ – ана, ман эҳтиёт накардам, бин, ба кучо расидам: мошин рондан он сӯ истад, роҳгардӣ бароям душвор аст...

– Ҳар чиз, ки дар насиб бошад, кас медидааст, амак. Ҳоло ҳам шукр, ки аз беморхона саломат баромадед, фарзандон – аз пайатон...

– Шукр, албатта, шукр, Сабурҷон... – Рафиқ-амак хост дарди дил кунад, ки ҳамсарашро аз беэҳтиётӣ қурбон кард, дар пирӣ танҳо монд, фарзандон... вале лаб газиду хомӯширо ихтиёр намуд.

Сабур, мошинро дар назди даромадгоҳ монда, то боазобу нафасгардон ба ошёнаи чорум баромадани мӯйсафед тозон борхалтаҳоро бурда ба дами дар гузошт ва баъди расида омадану дарро кушодани ӯ ҳамаро ба ошхона дароварда, гуфт:

– Хайр, амак, ман рафтам.

– Исто, Сабурҷон... – мӯйсафед саросема даст ба киса бурд.

– Э не, амак, бо писаратон маслиҳат шудагӣ, шумо ташвиш накашед, – Сабур табассумкунон дарро пӯшид.

Мӯйсафед, ба ошхона даромада, пиёлаи чойи сардро нӯшид ва, ба курсӣ нишаста, охи чуқур кашид. Паси тиреза бошиддат барф меборид. Мӯсичаҳо, болои тунукаи оҳанини аз таъсири барфу борон зангхӯрда чафсу ночунбон нишаста, аз сардӣ паноҳ мечустанд. Ин манзара айёми чавонӣ, хонаи гарму нарм, зану фарзандони қарину меҳрубонро ба хотираш овард ва дилаш фушурда шуд. Оре, чунин аст табиати инсон – дар чавонӣ гумон мекунад, ки он зебоиву саломатиаш абадист.

Танҳо ҳангоме ботил мешавад ин хаёли хуш, ки ожангҳо ноаён ба чехрааш панҷа мезананду сад дарду ранчи набуда ба чисмаш мечаспад ва оҳиста-оҳиста қуввату мадори дасту дилаш наместонад.

Рафиқ-амак, баъди марги фоҷиавии ҳамсараш, худро рӯз то рӯз танҳо ву дардмандтар ҳис мекард. Баъзан чунин менамудаш, ки нисфи тану чони худро аз даст додааст. Рӯзҳои аввал ҷои нишаст намеёфт, баъд ба тақдир тан дод. Вале рӯзе набуд, ки он шаби наҳсу сиёхро ба хотир наорад. Охир, он шаб худ сари чанбари мошин буд...

Шом фаро расид. Барф ҳанӯз меборид. Рафиқ-амак, пой дардмандашро боазоб рост карда, аз ҷой бархосту ба долон даромад. Чароғро фурузон карду чашмаш ба оинаи барқад афтод ва ба чашмони калону ҷӯкидаи сурху хоболуд, лабони берангу фушурда, пешонии пурчину абрӯвони сафеди гиреххӯрдааш назар карду рангу рӯяш беш аз пеш заъфаронӣ намуд.

Имрӯз ҳам на духтараш омаду на писараш. Хайр, Шахло аз пайи рӯзгору фарзандон, вале Шаҳбоз... раваду ҳамин хел мурда монад. Кай ба писари ягонааш дарди дил мекунад? Як сари қадам хабар нагирифт-а... «Хайр, пагоҳ худам занг мезанам... Албатта, занг мезанаму диламро холӣ мекунам. Ҳоло бошад, шабро бояд рӯз кард...»

Мӯйсафед, деворро дошта-дошта ба хонаи хоб гузашт ва, рӯи мулоимкат дароз кашида, чашмонашро пӯшид. Он шаб бори аввал баъди садама бароҳат хоб рафт ва хоб дид, ки ҳамроҳи ҳамсараш бардаму ҷавон асту фарзандонашон бо ноз дар гирдашон давутоз доранд...

ИСТГОҲ

Айни қиёми офтоб. Истгоҳи сирк серодам буд. Духтарак дар кунҷи ҳарак нишаста мегирист. Чехраи ӯ чандон назаррабо набошад ҳам, дилкаш буд, мӯи хурмоирангаш аз вазиши бод парешон мешуд, рӯймолчаашро, ки рӯи зонувонаш партофта буд, аз ёд бурда буду оби чашмашро ҳар замон бо қафи даст пок мекард.

Ба ҳарак наздик омада будам, ки духтар сар боло кард. Нигоҳаш аз паси пардаи ашк имдодталаб менамуд. Маро дида, аз ҷо хесту ачиб, ки саросема ба роҳ даромад. «Чаро мегиряд? Ягон кас ранҷонда бошад? Ё пулашро бурдаанд?» – бо ҳамин фикру хаёл аз паси духтараки ношинос равон шудам. Вай, гӯё аз касе ё чизе ҳарос дошта бошад, ҳар замон хавотиромез ба ақиб менигарист. Оқибат истод ва, ба рӯи ман чашм дӯхта, гуфт:

– Кистед шумо? Чаро аз паси ман меоед?

– Ман... Ман... Чӣ шуд ба шумо? Ман... метавонам ягон ёрӣ расонам?

– Не... – Духтар, гӯё ғаму алами дили озурдашро бо ашк берун меандохта бошад, боз гирифт.

– Дар зиндагӣ ҳар воқеа мешавад, хоҳар... Бигӯ, шояд илоче ёбем.

– Илтимос, маро ором гузоред.

Ин сухан чунон қатъӣ садо дод, ки ман лаҳзае даступо гум кардам. Дар ҳақиқат, кӣ мешавад ӯ ба ман ва чӣ кор маро ба гирияти ӯ? Аммо дил, ин дили кунҷкову якравии ман дар хонаи худ торафт беқарор мешуд – қуввае сӯи духтар талаам методу садое ба гӯшам мегуфт: «Бояд ба ӯ ёрӣ диҳӣ!»

Шояд дар ҷавонӣ ба чунин рафтор қодир набудам, вале имрӯз... Чаро имрӯз ба садои ноаёни дил гӯш надиҳам, сухани хуше ба ин дилшикаста нагӯям, барои тасаллоии дили ӯву дили худ кори хайреро ба анҷом нарасонам? Охир, замоне ман ҳам дар ҳоли ӯ будам...

Он солҳо дар курси охири донишқада таҳсил доштам. Рӯзе, дар даромадгоҳ нишаста, ҳазонрезии паси тирезаро тамошо мекардам, ки духтараки миёнақаде ба хобгоҳ ворид шуд. Ҷомадони калонеро кашола карда меовард.

– Биёед, ҷомадонатонро ман гирам, – беихтиёр аз ҷо ҷастам.

Духтарак ҳам, худро гум кард аз афташ, ки чизе нагуфта, дастаи ҷомадонро раҳо намуд. Вай, ки қомати зебову андоми дилрабое дошт, пеш гузашта, ба ошёнӣ дуюм баромад ва дар назди хонае қарор гирифт.

– Ҳамин ҷо монам? – ноҳинҷор пурсидам ман.

– Бале, – гуфт духтарак, дари хонаро кушода. – Ташаккур, ки ёрӣ додед.

– Намеарзад... Хайр, то пагоҳ... Воқеан, номи ман Азиз, дар ҳамин ҷо зиндагӣ мекунам.

– Ман – Орзӯ, – духтарак лабханд зад.

Рӯзи дигар дар долон вохӯрдем.

– Салом, Орзӯ.

– Салом, Азиз.

Ӯ дигар ҳарфе нагуфт. Танҳо табассум карду рафт. Вале табассуме, ки ҳазор маънӣ дошт...

Баъдан зуд-зуд рӯбарӯ мешудем. Боре, барои он ки диққаташро ба худ ҷалб созам, шеъраш хондам, суханони зебои муҳаббатомезеро, ки аз китоби таронаҳо азёд карда будам, ба забон овардам.

– Шоир мешудед, охир... Ҷаро бинокор шуданиед?

– Бинокор шудани будам, шумо шоиртабъам кардед...

Орзӯ хандид. Хандааш ба назарам тамасхуромез намуд, вале дар асл чунин набуд ва мо батадрич дилқарин шудем.

Шеърхонӣ, сӯҳбатҳо ва ногаҳон рӯбарӯ омаданҳову нигоҳҳои мафтунонаи ман бетаъсир намонданд. Акнун на ман Орзӯро, балки Орзӯ маро меҷуст. Аниқ буд, ки ба ман дил бастааст.

Шабе, ки аз ишқу орзӯ қасри коғазин месохт, аз ӯ пурсидам:

– Маро дӯст медорӣ?

– Бисёр! – гуфт беихтиёр ва аз шарм лолагун шуд.

Ман аз чунин ҷавобҳои Орзӯ – ин духтараки соддаву зудбовар лаззат мебурдам, вале худ медонистам, ки ин лаззати ҷавони булҳавасе буду бас. Он лаҳза чӣ хаёлҳо аз сарам мегузаштанд, худам медонистаму Худо. Орзӯ, ғофил аз дунёи ман, сӯи осмон нигоҳ кард. Шояд ситораи худро меҷуст, доништан мехост, ки он дурахшон аст ё... Беҳабар аз он ки масъалаи хонадоршавии ман ҳал шудааст, дар оғӯши ман орзӯҳои ширин мекард ӯ.

Соли хониш ҳам ба поён расид ва ҳангоми таътил тӯй баргузор гашт. Меҳмонон рафтанду худро якбора танҳо ҳис кардам. Чунин менамуд, ки Орзӯ ҳамчун оҳанрабое сӯи худ ме-

кашадам ва ман тавони муковимат надорам. Аз шӯру исёни ботинам хайрон будам ва ба суолҳое, ки чун оби чашмаи хаёلى чӯш мезаданд, ҷавоб ёфта наметавонистам.

Моҳе аз хонадоршавиам нагузашта, ба шахр баргаштам. Орзӯ, беҳабар аз бевафоии ман, худро ба оғӯшам андохт ва гӯё ҷисми ман боз нимаи аслии худро пайдо кард...

Рӯзҳо мегузаштанд. Чанд бор азми баёни ҳақиқати ҳол намудам, вале, ҳамин ки Орзӯро меиддам, ин фаромӯш мегашту суханҳои ширини маъқули ӯ аз забонам мерехтанд. Инак, боз, бо ваъдаҳои дурӯғу бебунёд домони маҳбуби диламро пур карда, сӯи хона роҳ пеш гирифтаам.

Ба сахни ҳавлиамон по гузошта будам, ки овози ҳамсарам Назира баланд шуд:

– Барои чӣ се рӯз гуфта, як ҳафта наомадед? Ман рӯзи дароз дар хона танҳо...

Садои ӯро шунида, модарам аз ошхона баромад. Нигоҳаш сард буд.

– Ҳамсояҳо чӣ мегӯянд, писарам? Зани бачила дар хона танҳо...

Хомӯш ба хона даромадам.

– Дигар наравед, тоби чудой ҳам надораму тоқати гапу қалочаи мардум ҳам, – Назира, ки аз пасам вориди хона шуда буд, гирифт.

Агар бо ҳамин иктифо мекарду хап мешуд, шояд воқеа тарзи дигар сурат мегирифт. Вале...

– Агар боз маро партофта равед, ман ҳам ба хонаи падару модарам меравам!

Гӯё барқам зад, ки дар худ ларзидам.

– Чӣ? Фаромӯш накун, ки ту зани ман ҳастӣ ва ман аз ту намекурсам кучо рафтнамро! Хонаи падару модарат меравӣ? Марҳамат, лекин дигар барнамегардӣ!

Субҳ занам бо пичинги аламомез гуфт:

– Тири ишқаш аз ҷонатон гузашта будааст, ки шаби дароз номашро гирифтед...

Ашк дар чашмонам чархид ва беихтиёр дод задам:

– Дуруст фаҳмидаӣ, ман Орзӯро дӯст медорам ва дигар ин ҷо истода наметавонам!

Дарро бо ситеза кушода, аз ҳавли берун шудам. Гиряи модарам ва фарёди Назира то хамаи кӯча ба гӯш мерасид.

Раҳбараҳ ба худ мегуфтам, ки назди Орзӯ мерамаму ба ҳамааш иқрор мешавам, пеши пояш афтода, узр мепурсаму бахшиш мехоҳам.

Ба шаҳр расида, рост ба хобгоҳ рафтам. Дар долон Начмиро вохӯрда, аз Орзӯ пурсон шудам.

– Холааш омада бурд, – хушк гуфт ӯ, – тараддуи тӯй доштаанд... Дарвоқеъ, бароят мактуб мондааст.

«Азиз! Дар дил орзӯҳои зиёд доштам, лекин вақте хонадоршавиатро фаҳмидам, ҳама барбод рафтанд... Дар гӯшаи хаёлам намегунҷид, ки баъди он ҳама меҳрубониҳо чунин номардӣ мекуни... Ақаллан ба як хоҳишам содиқ мон – дигар маро нақоб!»

Шаҳр бе Орзӯ бароям холиву бегона намуд, вале чувтучӯяш накардам, ки... оре, ба хоҳиши охиринаш содиқ бошам.

Инак, солҳо гузаштанд. Ба хотири модари пирам боз ба деҳа омадам. Ба хотири ӯ дилхунукиҳоро ба хешдустараш фаромӯш кардам. Аммо гӯё тани бечонам, ҷисми берӯхам.

Пайваста Орзӯро, ки орзӯи дерину беҳини дилам гаштааст, ёд меорам, аламам мекунад, ки аз ӯ ақаллан расме намондааст. Зане, ки ҳоло дар бистари беморист ва аз рашку алам ягона сурати Орзӯро пора-пора карда буд, акнун розист, ки ба хотири фарзанд зани нав бигирам.

...Имрӯз ба мӯи сарам сафедӣ афтодааст ва, ба қавле, сафедро аз сиёҳ фарқ карда метавонам. Пас чаро ёри худро ба ин духтарак, ки шояд ҳамтақдири Орзӯст, нарасонам? Аз пайи ӯ медавидаму дар дил мегуфтам, ки «бигзор, ӯву дилдодаи ӯ ҳамдигарро гум накунанд!»

Орзӯи ман ҳамин аст акнун...

Г У М О Н

Нурҳои зарҳалии хуршед аз шишаи тирезаи пешайвон гузашта, рӯи оинаи барқаҷ бозӣ мекарданд ва аз тезиашон чашмони бинанда нимкоф мешуданд. Саврӣ гоҳ ба оина ва гоҳ ба берун нигоҳ карда, аз тамошои осмони нилгуну дарахтони сарсабз лаззат мебурд.

Овози ҳамсоязан ӯро аз оғӯши хаёл берун овард:

– Савриннисо, ҳо, Савриннисо.
– Ассалому алайкум, Оминахола, – чавонзан ба истиқболи вай чанд қадам монд, – биёед, биёед.
Оминахола ба хона даромад.
Саврӣ аз тахтмон кӯрпача гирифта, рӯйи қолин густурд.
– Марҳамат, аз боло гузаред.
– Раҳмат, духтарам, кам нашавӣ, – гӯён даст кушод ҳамсоя,
– илоҳо қадамамро ба ин хона муборак гардонад!
Саврӣ аз чой хест.
– Чой монам...
– Не-не, бехтар, ки чақ-чақ кунем, – гуфт кампир ва бо бод-безаки атласӣ худро беист шамол дода, ба саропойи чавонзан назари ачибе давонд.
– Хайр, дар маҳалла чӣ гап, хола?
– Э, напурс... Аз кӯчаи боло Лутфиннисоро мешиносӣ? За-ни Дадохон-чӣ?
– Ҳа, – гуфт Саврӣ.
– Ана, ҳамон Лутфиннисо, хонаамро зеб медихам гуфта, дару тиреза, кулфи дараширо ҳам нав кунонд. Медонӣ, дирӯз ангуштарини тиллояш гум шудааст! – ботантана эълон кард Омина-хола ва асроромез хомӯш монд.
– Ё тавба, – гиребон дошт Саврӣ.
– О, ту, ки рӯзи дароз аз хона намебароӣ, аз олам чӣ хабар дорӣ? Чӣ мегуфтам? Ҳа, Лутфиннисо назди фолбин рафта пурсад, вай гуфтааст, ки дузд аз гирду атрофи худ кобад!
– Ҳа-а... Кӣ бошад он беимон-а? – гуфт Саврӣ ногуворона, гӯё ин лаҳза ҳама аз ӯ гумонбар бошанд.
– Аз қадимулайём мегӯянд, ки сӯзан ё тухмро ҳам беичозат аз хонаи бегона гирӣ, дузд ҳисоб мешавӣ, – Омина-хола мисли алошакшақе, ки тори дарахти чормағз нишаста, якмаром шақ-шақ дорад, гап мезад. – Ана, имрӯз, Худо шоҳид, очаву бача гирди маҳалларо ҳай давр заданд, вале – бенатиҷа!
Ҳамсоязан аз Саврӣ нигоҳ намеканд, гӯё аз тахти дили ӯ бохабар шуданӣ бошад, бо нигоҳи вазнин ба умқи чашмони ӯ ғўта мезад.

Саврӣ дар банди хаёл афтод. «Ин ғайбатхолаи маҳалла бе-сабаб дари касеро намекӯбад», – аз дил гузаронд ӯ ва аз фикри ногаҳоние дилаш ларзид: се ҳафта муқаддам Самариддин,

шавҳараш, кулфи дари Дадохон-акоро мешинонам гуфта, рӯзи дароз овора шуда буд...

– Хабарӣ нав пурсидӣ, гуфтам. Акнун меравам. Хайр, – даст ба рӯй бурда, аз чой бархостани Омина-хола чавонзанро ба худ овард.

Саврӣ ӯро гуселонида ба хона даромад. Вале чойи нишаст намеёфт, мехост тезтар бегоҳ шаваду шавҳараш аз кор ояд, ба саволҳои ҷавоб диҳаду абри гумону шубҳаро аз осмони дилаш дур созад.

Занест ӯ гармиву сардии ҳаёт чашида, соҳиби хонаву фарзанд ва, табиист, ки дар чунин ҳолатҳо бепарво буда наметавонад. Бояд то бегоҳ қорҳои хонаро саранҷом кунаду шавҳарро бо чехраи қушод истиқбол наояд. Аммо ин дам лолу ҳайрон миёни хона нишастаасту чӣ кор карданаширо наметавонад. «Не, гумони беҳударо аз сар бояд дур сохт, худро машғули кор бояд кард, охир, хона норӯфта, сатилҳои об ҳолӣ, либос дарзмолнокарда».

Офтоб майли нишастан дошт, ки аз дами дар овози шавҳараш баланд шуд. Самариддин пойафзолашро қашида, ба хона даромаду вачоҳати ҳамсарашро ғайримуқаррарӣ – гирифтаву ғамгин дида, дар чояш шах шуд:

– Чӣ гап?

– Омина-хола омада буд.

– Чӣ гуфт он шумхабар, ки ин қадар дилгир шудӣ?

Саврӣ воқеаро нақл кард. Самариддин бепарво даст афшонд.

– Хайр, дуздида бошанд, ба мо чӣ? – Ва ҳамоно чизе ба ёдаш расида, чиддӣ шуд. – Ман қулфро шинонда, калидро ҳамоно ба соҳибонаш супурда будам. Зану шавҳар – ҳарду шохид.

– Дуздро ёбанд, хуб-куя, вагарна... даҳони мардумро пӯшида мешавад?

– Бас, беҳуда худатро нахӯр, – шиддат кард мард.

Саврӣ каме ором шуд.

– Ҳозир хӯрок меорам.

– Аллақай захр овардӣ. Хӯрок чӣ даркор?

Самариддин сачоқ гирифта, берун баромад. Ҳалимҷон ҳам аз кӯча омад.

Баъди хӯроки шом ҳарсе телевизор тамошо мекарданд, ки барқ хомӯш шуд. Саврӣ аз ҷой хест, аз болои ҷевон шамъ гирифтӣ гуғирд зада, онро фурӯзон кард. Ҳалимҷони аз воқеа беҳабар ба хонаи хоби худ рафт. Зану шавҳар шабро бо андешаҳои гарону парешон рӯз карданд.

Саҳари барвақт Саврӣ ҷорӯб дар даст ба кӯча баромад. Аз дур Омина-холаро дид, ки мисли ҳамеша шитоб дошт. Хост номаълум ба хона дарояд, вале холаи ҳамабину ҳамадон аз роҳаш боздошт.

– Ҳой духтарам, медонӣ-чӣ, Лутфиннисо ангуштаринашро ёфтааст!

– Ёфтааст?! Аҷаб кори хубе шудааст! Аз ҷои гуфтаи фолбин?

– Гӯра фолбин, вай кисаро мебинаду халос!.. Писарчааш бозикунон даруни гулдон партофта будааст. Қариб, ки аз шавҳари ту гумонбар шавад-е. Дузд якто, гумонбар садто гуфтан ҳамин будааст-дия!

– Хайрият, – зери лаб гуфт Саврӣ ва ба хона даромада, дар гӯшае нишасту охи сабук кашид.

Абри сиёҳи андӯх дар осмони дилаш парешон шуд. Беҳтиёр бархоста, пардахоро кушод. Нури офтоб дар оинаи барқади рӯёруй аксандоз шуда, хона ва беш аз он хонаи дили ӯро рӯшан мекард.

ТАРОНАҲОИ МОДАР

Хурд будам. Дӯст доштан чист, намедонистам. Мактабхон шудам. Ғазалҳои ишқӣ мехондему дostonҳои ошиқӣ мешунидем. Пеши назар чилвагар мешуд қиссаи Фарҳоду Ширин, Лайливу Мачнун, Вомику Узро. Донишҷӯ гаштам. Охираста охираста гунҷаҳои маъноӣ ишқ, дӯст доштан, ошиқӣ, азизу ягонаи маҳбубе будан дар боғи дилам кушода мегаштанд.

Як нимашаб мурғаки хобам аз садое бол кушод. Розҳои модарам, модари дилбару дилдодаам, ки то кунун ошиқ асту бо хаёли гузаштаи ширини дур зиндагӣ дорад, якбораву батамом бедорам кард. Аз он розҳои самимонаи нимашабиаш дони-

стам, ки дар чавонӣ чӣ ишқи бузурге насибаш гашта буда-
аст...

Акнун он ҳама хотира шудаанд. Ва сухан мегӯяд модарам
бо ҳасрат, шеър менависад бо дард. Мушкил аст зиндагиаш бе
чуфти ҳампарвоз, вале ӯ бол мезанад бо ёди ишқ, пар мезанад
дар осмони муҳаббат, мерасад то куллаҳои садоқат. То бо ёди
Мачнуни хеш аст, Лайлост, Лайлои дунёи вафост...

Кунун дарк кардам, ки чӣ хушиву фараҳ, чӣ ранҷу ҳичрон,
чӣ висолу чудоиҳо дар ҳар сатри ошиқонааш ниҳонанд.

Китоби ишқат ҳамеша боз, оҳанги муҳаббати дилат ҳамеша
танинандоз бод, Модар!

* * *

Дилат саршори орзуҳои зебост, аз ин рӯ, зебой дар вучудат
пир нахоҳад шуд, Модар.

Зебой дар ту ва ҳамеша бо туст, эй мазҳари зебоиҳои дунё!

Гоҳе чӣ ғамгину рӯҳафтадаӣ, ки ҳусни худододу чашмони
хумор, гесӯи анбарину садои марғуладорат батадрич тароват
гум мекунанд ва аз он ҳусни фаттон фақат нишонаи чашмони
меҳрбору тарҳи чехраи дилкаш мемонаду бас. Вале ба фар-
зандон бинигар, ба фарзандоне, ки рӯерӯят чун оина нишаста-
анд ва иқроӣ бишав, ки чӣ мебинӣ: оё на зебоии беинтиҳои
хурро?

Тачассуми ишқӣ, модар. Ва табиӣ буд, ки дар айёми гул-
шукуфти зиндагӣ ошиқӣ насибат гашт. Хурду калон дӯстат
медоштанд, вале дили яктопарастӣ ту пайваста бо ёди яке та-
пид ва баъди чудоии умрбодӣ он ёри нимароҳ абадӣ интизори
ӯст.

Акнун умри ширини бебозгашт, рӯзгорони хуши рафта ва
зебоиҳои хотирагаштаи айёми чавониро танҳо дар
навиштаҳои меёбӣ ва агар дар гузашта зебоии саропо сарвати
пурбаҳои буд, имрӯз зебоии бештар – дили ҳассосу шоирона-
ат ганҷинаи рӯзгори туст.

Қалби саршори зебоиҳо то абад ҳамсафарат бодо, Модар,
Модари зебову зебопараст!

* * *

Модар баҳори гулхезу гулбези фарзандон аст. Ва то ҳаст, фарзандон чун ғунчаҳо хандонанду чун гулҳо шукуфон, чун булбулҳо нағмаҳону чун шоҳаҳои орзӯ беҳазон.

Анҷоми умри Модар оғози тирамоҳу зимистони беинтиҳои умри фарзандон аст. Мабод он рӯз, ки борони фасли беҳамал меораду барфи пирии бемаҳал...

* * *

Одамон рӯзҳои шодмонии худро бесаброна интизор мешаванд. Дар чунин рӯзҳо дӯстону пайвандон ҳатман баҳри муборакбодӣ меоянд, дастархони пурнозу неъмат боз, муҳит дилнавоз, суханони рӯхпарвару суруровар дар парвоз мешаванд...

Оё дар он лаҳзаҳо шабҳои пур аз азобу чашмони умре беҳоб ва дили бо ёди фарзандон тангу чехраҳои пурожанги модарон ба ёде мерасад?

* * *

Аксаран заруру нозарур Модарро ситоиш мекунем. Гоҳе бо чӣ самимияту меҳрубонӣ, гоҳе чӣ зӯракиву нӯғизабонӣ...

Бошанд ситоишҳои барҷову зебо! Вале набояд аз ёд бурд, ки Модар беш аз ситоиш ба эҳтиёту эҳтиром ниёз дорад!

* * *

Меҳру муҳаббат ва самимияту садоқати ҳамаи фарзандони дунёро баҳам биёрем, ба меҳру муҳаббат ва самимияту садоқати як Модар баробар мешуда бошад?

МУНДАРИЧА

<i>М.Хочазод</i> . Роҳи сафед.....	3
Афсонаи модар.....	4
Дарди дил	8
Қафас.....	16
Рангҳои сарнавишт	19
Чони харида.....	27
Шикасти шафак.....	33
Шиноси ношинос.....	36
Хоб	39
Истгоҳ	42
Гумон	46
Таронаҳои модар.....	49

Гулнори Усмон

ШИНОСИ НОШИНОС

(*маҷмӯаи ҳикоя ва таронаҳо*)

Муҳаррири ороиш *Ромии Шералӣ*
Муҳаррири саҳифабандӣ *Меҳрӣ Саидова*

Ба матбаа 28.03.2012 супорида шуд.
Чопаш 02.04.2012 ба имзо расид. Андоза 60x84 1/16.
Ҷузъи чопӣ 6,5. Адади нашр 1000 нусха.

Муассисаи нашриявии «Адиб»-и
Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
734018, ш.Душанбе, кӯчаи Н.Қаробоев 17 а

Дар матбааи ҶДММ «Ямини Содик» ба таъб расидааст.